

שיה שכולים

תשע"ז - 2017

ביטאון יד לבנים

דבר המערכת

שוב אני יושבת ליד המחשב
כי שוב חלפה שנה
ויש לכתוב דברים לשיח שכולים החדש.
שוב נוספים שמות חדשים
ואנו כותבים מילים לזכרם.
מתי יגיע הקץ לשמות חדשים?
מתי אותה ברכה תתקיים:
**וכתתו חרבותם לאתים ומזמרותיהם
לחניתות ופסו מלחמות מן הארץ
ואיש ישב תחת גפנו ותאנתו בשלווה.**
אנחנו ממשיכים לחלום ולצפות שיום זה בוא
יבוא התקווה ממשיכה להתקיים בתוכנו כי בוא
יבוא היום.
ואיש יחיה בשלום ובשלווה.
שנת תשע"ז 2017

לילי יפה - עורכת

שיח שכולים
גליון מס' 52 - אייר תשע"ז 2017

עורכת:
לילי יפה

חברי המערכת:
לילי יפה, חנה גרנות, מיכאל
הלפמן, שמואל אגבר, יחיאל
שקלים, אסף זינר, אשר אסולין

הפקה וניהול:
מרכז יד לבנים

ניקוד:

אפרת אבו

יו"ר ארגון יד לבנים:

אלי בן-שם

מנכ"ל ארגון יד לבנים:

רחל לניאדו

רכזת מערכת:

יוכי פישר

תמונות:

אריה ברגר

עריכה גרפית והדפסה:

"גרף-דף" - 077-5536020

מו"ל: ארגון יד לבנים

כנרת 5, בנין ב.ס.ר 3, בני ברק 5126237

טל: 03-5629351, פקס: 03-5629354

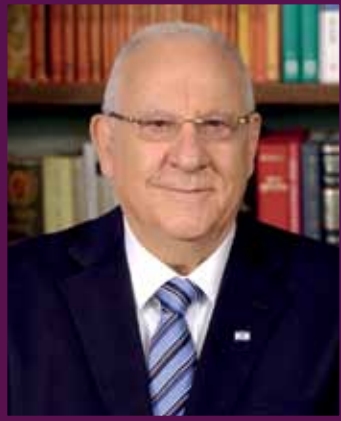
www.yadlabanim.org.il

office@yadlabanim.org.il

המערכת מבקשת לשלוח את החומר
ל"שיח שכולים" מוקלד במחשב בקובץ WORD
למייל הארגון: yochi@yadlabanim.org.il

זכי נשיא המדינה

משפחות יקרות,

שנה חלפה מאז יום הזיכרון הקודם בו כמהנו והתפללנו לשלום, בו העזנו לחלום שאולי תשוב השלווה לערינו, לרחובותנו, ולגבולותינו, והנה טפחה המציאות הכואבת על פנינו. שוב נקלענו, בעל כורחנו, למערכה הגובה מאיתנו את המחירים הגבוהים ביותר.

בשנה האחרונה, נסעתי לאורכה ולרוחבה של הארץ הזאת. בקרתי בבתיים של חיילים וחיילות, לוחמים ולוחמות שנפלו במערכה המתמשכת על הגנת הארץ. הגעתי אליהם מאוחר מדי, למדתי להכיר אותם כשהם כבר לא היו שם. האזנתי בקשב רב לתיאורים החיים על דמותו של הבן, האחות או האב, יחד עם בני המשפחה צפיתי בסרטונים ובתמונות שרק העצימו את הגעגוע לכדי חלל מוחשי שלא ניתן למלא אותו. אסופת "שיח שכולים" אשר מונחת לפניכם מהווה דרך נוספת לשמירת הזיכרון, לחיזוק הלב, ולהזדהות עם דמות הבן או הבת, האב, האח והאחות, הנכד או הנכדה שנפלו במערכות ישראל.

משפחות יקרות, עבורכם הגעגוע הוא יומיומי, והחלל נוכח תמיד. אינכם צריכים יום בשביל לזכור, כל יום הוא יום של זיכרון. יום הזיכרון נועד עבורנו, עבור החברה הישראלית כולה שנדרשת להבטיח שמות יקיריכם לא יהיה לשווא. ביום הזה, יום הזיכרון הלאומי, לא נוכל לעמוד על קברי יקיריכם מבלי לעסוק במשמעות הקרבן.

ההגנה על קיומנו במדינת ישראל עודנה ברירת חיינו. המחויבות שלנו כלפי הנופלים היא להזכיר לעצמנו שאל לנו להשלים עם גזירת הגורל. לא ניתן למציאות שנכפתה עלינו להקהות את כאב הקרבן, הגם שאנו יודעים שהוא הכרחי. ויחד עם זאת, אנחנו מחויבים להמשיך לחיות למען אהובנו שאינם, למען ילדינו שכאן. טובי בנינו שמסרו את חייהם, לא רק כדי שנוכל לשרוד, אלא כדי שנוכל לחיות.

יהי זכרם של בנינו ובנותינו, אחינו ואחיותינו, אהוביכם היקרים, חקוק על ליבנו לעד.

תהא נשמתם צרורה בצרור החיים וחרותה לנצח בתקוות העם.

בברכה,
ד"ר דביר היגל
דאובן (רובי) דיבלן
ד"ר דביר

דברי ראש המטה הכללי

יקיריי, בני המשפחות השכולות,

מדי שנה נאספים מעל דפי החוברת הזאת שירים וסיפורים המתארים את מסע חייהם הבלתי-כתוב של כל אחד ואחת מהיקרים לנו. אנו זוכרים אותם – את החיוך שעיטר את פניהם ואת שמחת חייהם; אנו זוכרים אותם, חיילים ומפקדים – את אהוות הלוחמים ההדוקה שליכדה אותם, את הדבקות במטרה ואת המסירות העמוקה שלהם למולדת; אנו זוכרים את הדרך שהלכו בה – דרך שלעולם תהיה לנו למושא געגועים, לסמל ולמופת.

על אף הכאב העמוק המלווה את אובדן הבנים והבנות, אתם, בני המשפחות, בוחרים מדי יום ביומו לדבוק בחיים. אני רואה את תעצומות הנפש העזות הנדרשות מכם כדי להתמודד עם הקשיים הנקרים בדרככם.

צה"ל יוסיף לעמוד לצדכם ברגעי הקושי וברגעי השמחה, לשלוח יד אחים מחבקת ולעשות כל שביכולתו כדי להקל עליכם.

נזכור ונזכיר גם את נעדרי צה"ל ואת חלליו שמקום קבורתם לא נודע, ונבטיח כי לא נשקוט ולא ננוח עד שישובו לגבולנו.

משפחות יקרות,

69 שנים חלפו מאז קמה מדינת ישראל, ואנו עדיין נדרשים להיאבק על ביטחוננו כאן. לדאבון הלב, מפקדים וחיילים ממשיכים להירשם ברשימת הנופלים הארוכה, ואיתם משפחות רבות מתווספות בעל כורחו למשפחת השכול. אנו עומדים כאן איתנים בזכות ולא בחסד – בזכות כל אחד ואחת מהיקרים שלנו. צה"ל מתחייב לעשות הכול כדי שזיכרון יקירינו יישמר וילווה אותנו שנים ארוכות. נוסיף להגן, לנצח ולהבטיח את קיומה של מדינת ישראל בדרך שצעדו בה הבנים והבנות, חדורי אמונה במשימה שהשאירו ומצוידים במורשת שהניחו לנו.

יהי זכרם ברוך.

שלכם ואתכם,

רב-אלוף גדי איזנקוט
ראש המטה הכללי

אייר
מאי
התשע"ז
2017

דברי שר הביטחון

יקיריי, בני המשפחות השכולות,

בשירו של משה טבנקין "מספד" נכתב:

"השכול מסתופף בעמקי אהלינו. הִיָּה בְּנֵתֵיבְנוּ הַשְּׂכּוֹל כְּעֵמִית – נוֹשָׂא בְּכַפּוֹ אֶל חֶשְׁכַת אַבְלֵינוּ
נֵר יָגוֹן, נֵר גָּאוֹן – אֵש-תְּמִיד".

ביום הזיכרון, אש התמיד של יקירינו מאירה את כל בית ישראל. אנחנו מתכנסים יחד כדי לזכור ולהתגעגע לבנות ולבנים, ולחזק אתכם, משפחות יקרות, שכל ימות השנה עבורכן הן יום זיכרון אחד ארוך, כואב ונטול הפוגה. בשנה האחרונה פגשתי רבים מכם בטקסים ובאירועי ההנצחה. זכיתי לשמוע מכם על הבנות והבנים שנלקחו מכם ומאתנו בטרם עת. למדתי להכיר את נופי המולדת שהצמיחו את האנשים המופלאים שאיבדנו.

בספר ירמיהו נכתב: "הִנֵּה יָמִים בָּאִים, נֹאֵם-יְהוָה; וְזָרַעְתִּי, אֶת-בֵּית יִשְׂרָאֵל וְאֶת-בֵּית יְהוּדָה, זָרַע אָדָם, וְזָרַע בְּהֵמָה. וְהָיָה כַּאֲשֶׁר שָׁקַדְתִּי עֲלֵיהֶם, לְנַתּוֹשׁ וְלְנַתּוֹץ וְלְהַרְסוֹ וְלְהַאֲבִידוֹ וְלְהַרְעוֹ, כֹּן אֲשַׁקֵּד עֲלֵיהֶם לְבָנוֹת וְלִנְטָע...". עם חפץ חיים אנו, עם הבחירה, הנשען על החזון ארוך-השנים לקיים חיים, שגשוג ופריחה בארץ אבותינו. עם זאת מבינים אנו כי חירותנו עודנה דורשת מאבק ממושך ועיקש כנגד גורמים שאינם מוכנים להכיר בקיומנו. חיילי צה"ל מוסיפים להיערך ולהתכונן לכל תרחיש, על מנת לסכל כל איום או סכנה המאיימים על מדינת ישראל ואזרחיה.

כשר הביטחון, אני שואב כוחות ואמונה בצדקת הדרך, מזכרם של הבנות והבנים ומהקשר החם עמכם, בני המשפחות השכולות. אתם, שגידלתם אותם בחום וברכות, שחיבקתם אותם חיבוק ארוך לפני צאתם לדרך ממנה לא שבו ותהיתם בחרדה כאשר בוששו להגיע משדה הקרב, לפני שהגיעה בשורת האיוב שהותירה אתכם כואבים וחסרים. אני יודע שלעולם לא נצליח למלא את החלל העמוק שנפער בחייכם באותו יום מר. כל שנוכל הוא להבטיח שנהיה כאן לימינכם לכל אורך הדרך, נדר אחרון לבנים ולבנות שאינם עוד עמנו.

יהי זכר הנופלים ברוך.

בכבוד רב,

אביגדור לברמן

משפחות יקרות,

כל שנה, עת אני נדרש להעלות על הכתב את הדברים ל"שיח שכולים", אני נרגש. אני נרגש כי אני יודע שבעוד רגע תעברו אל העמוד משמאל ותגלו עד כמה השכול והגעגוע מתמזגים להם יחד. געגוע בלתי פוסק לאהובים שלא יחזרו עוד.

המוות הוא סופי, הזיכרון הוא אין-סופי. בעוד המוות חורץ את דינו, הזיכרון שמלווה כל אחת ואחד מאיתנו הוא בלתי נדלה. הגיבורים שלנו מלווים אותנו בכל פינה בחדר, בכל חדרי הלב.

"שיח שכולים" הוא ביטוי אחד לאופן בו אנו, המשפחות והאחים השכולים, זוכרים את ילדינו ואחינו. כל אחד והרגע האישי שלו. כל אחד עם פיסת חייו והצומת בו פוגש הזיכרון את האדם שהיה כאן עד לא מזמן.

"שיח שכולים", הרואה אור מדי שנה, מנסה להעלות בשיר ובמילה את הזיכרון על פני אלומת הסיפורת והשירה המונחת לפניכם.

ארגון "יד לבנים" רואה בפרויקט חשוב זה ביטוי לעוצמתו הרוחנית של האדם. משחר נעוריו ביקש האדם להנציח את יקיריו ואת קרוביו. חלקם עשו זאת באבן וחלק עשו זאת ברוח ובמילה. "שיח שכולים" כמו גלעד, מעלה על נס את זכר הנופלים. המיוחד במיזם זה הוא שיתוף הפעולה הפורה בין הכותבים ובין מערכת "שיח שכולים". מאות שירים זורמים כל השנה, כולם נושאים שירי געגוע, עצב, תוגה וחלקם השלמה ואפילו קרן אור של תקווה...

אוגדן השירים והסיפורת הקצרה "שיח שכולים" ראה אור בכל השנים ותבניתו וקדושתו נשמרו בהקפדה יתרה, מתוך כבוד לכותבים ולנופלים. עיון קצר במהדורות קודמות מעניק לנו הצצה מפליאה לרגע המיוחד בו הרעיון הופך לאות והאות למילה. ספרון שיח שכולים מעניק למילים את העטיפה המגנה, עטיפה המשמרת את זיכרון הבנים של כולנו."

אני רואה חשיבות רבה בשמירה על מסורת רבת שנים זו. ארגון "יד לבנים" מקפיד באדיקות רבה לשמר את אבני היסוד בדמות אוגדן השירים והסיפורים הקצרים. הנצחת הבנים הבנות, האחים, האחיות והבעלים, עובר באמצעות שורה של פרטים ודגלים, מהכרית על המצבה בבית העלמין, עובר לחדרי היזכור בבתי יד-לבנים, אנדרטאות ברחבי הארץ וגם דרך אוגדן השירה והסיפורת "שיח שכולים".

ארגון "יד לבנים" מוקיר באופן הזה את הבנים והבנות שנפלו על הגנת המולדת ו"שיח שכולים" אינו תחום בזמן ותכניו נכונים לכל עת. חברי ועדת "שיח שכולים" שעושים מלאכתם נאמנה מזה שנים, יודעים להביא לכם הקוראים את המהדורה באופן המכבד את הנופלים.

קוראים יקרים, אני בטוח שהקריאה לעיתים לא קלה לכם, עם זאת היא מקור גאווה לנו כמוסד היודע לזכור ולהנציח בשירה ובסיפור את זכר הבנים היקר לנו מכל.

אני מסיים כל שנה באמירה זו מתוך אמונה אמיתית בחיים. מי ייתן ומתוך הכתיבה והשירה תצמח לכל אחת ואחד מאיתנו העוצמה הרוחנית, שתחזק את נפשינו, בכדי להמשיך את המלאכה הקדושה - לזכור ולא לשכוח.

שלכם,

אלי בן שם
יו"ר ארגון יד לבנים

זכר ראש אגף משפחות הנצחה

"ארץ שמתקו לה רגביה
ומלוחים כבכי כל חופיה
שנתנו לה אוהביה
כל אשר יכלו לתת."
(נתן יונתן)

יקירי בני המשפחות השכולות,

כמדי שנה, כשהופכים את דפי הלוח מניסן אל אייר, כאשר פרחי דם המכבים מעלים סומק על פני האדמה ורק שבוע אחד מפריד בין יום הזיכרון לשואה ולגבורה לבין יום העצמאות והתקומה, מתכנסת אומה שלמה ליום של זיכרון ותוגה – **יום הזיכרון לחללי מערכות ישראל**.

ביום זה מדינה שלמה הופכת לגוף אחד וכל אזרחיה זוכרים את מחיר הדמים הכבד המלווה את קיומנו כעם חופשי בארצו.

היום הזה הוא קשה ביותר בעבורכם, בני משפחת השכול, משפחה גדולה אשר שגרת יומה לעולם לא תהיה עוד כשהייתה. משנה לשנה הכאב עז יותר, כאילו האובדן מכה בעצמות ובלב, והפצע אינו מגליד.

חובתנו היא לנצור את הזיכרון האישי ולהפוך אותו לזיכרון עד. זכרם של יקיריכם וקדושת מסירות נפשם עומדים תמיד לנגד עינינו ומוטמעים בכל נתיבי פעילותנו. הנר המהבהב ביום הזיכרון הוא האור שמדרבן את כולנו להמשיך קדימה מן המקום שבו נעצרו חייהם של הנופלים והותירו בלב כולנו חלל עצום.

שימור זכר הנופלים מתעצם בימים אלה עם חנוכת היכל הזיכרון לחללי מערכות ישראל בהר הרצל בירושלים, בניין שבו יישמר זכר יקיריכם-יקירנו לדורי דורות.

כמו בכל המפגשים שלי עמכם, מילות הנחמה מחווירות אל מול האובדן. הקשר עמכם חשוב לנו באגף משפחות, הנצחה ומורשת. ובימים אלה, כבימים אחרים, אנו ניצבים לימינכם לשמש כתף תומכת בעבורכם.

יהי זכר הנופלים ברוך.

ברגשי כבוד,

אריה מועלם

סמנכ"ל ור' אגף משפחות, הנצחה ומורשת

אולי אף פעם לא תדעו:

אולי אף פעם לא תדעו,
אתם המטיפים בשער,
בו כוה אפל וצל רובץ
רק מסדרון ארץ של צער...

ויש אומרים הזמן רופא
מלים של סתם מלים מלים
נוטפות כלתת מן הסתם
אל כוה אפל בו צל רובץ

ימים, שנים ויש אומרים
הזמן רופא, מלים נוטפות
אל תוך הכוה ורעל בו
רק מסדרון אפל של צער.

אולי אף פעם לא תדעו:
אתם המטיפים בשער
מלות השקר והדוי
הן מסדרון אפל של צער.

צפירה יונתן
אמא של ליאור ז"ל

אחי היקר והצעיר אריה

האם אתה יודע?

חיכינו שתגיע. קווינו שתופיע
מאז עברו להם הרבה שנים
נאלצנו לחיות בלעדך
נדמתה לעולם עם חבריך

אחי היקר אריה

כמה שאתה חסר לי
כמה שאתה נעדר מחיי
יחד התפללנו ומאז שנפרדנו
מכיפור 73 לא נפגשנו.

חלפו ביעף 42 שנים מתסכלות

של חוסר וריקנות רק דמותך אתנו לעד
הכאב צורב.
הראש מתבקע
הזיכרון משגע.

השארת את אשתך בהריון

בלעדך נולד בנך הראשון
בתום שנתיים אשתך הלכה אחריך
נחמה גדולה השארתם לנו שניכם
בן לתפארת שיזכור ויכבד לנצח את זכרכם.

לו רק הייתם היום בחיים

הייתם שמחים לפגוש שני נכדים
אחי הצעיר אריה. כמה שאתה חסר לי.
האם אתה שומע?
האם אתה יודע?

בקרבות הטנקים על הגבול

נלחמת כאריה גיבור על הסוף
אתה וחבריך הבאתם את הניצחון
יבורך העם שבניו גיבורי חיל
יהי זכרם ברוך בלב ישראל.

דניאל רובין

אח של אריה ז"ל

אחותי שלא הכרתי

כל שנה היום הזה חוזר.

יום של זיכרון כואב, שלא שוכחים אף פעם.

זיכרון שהעצב עוטף, זיכרון שהדמעות לא שוטפות, זיכרון שאף אחד לא יכול למחוק.

אפילו שלא הכרתי אותך, אני זוכר, שאת תמיד עזרת לי ושמרת עלי.
אני תמיד יודע, שאת שם בשבילי.

הרבה פעמים אני מרגיש תחושה של פספוס, שלא הכרתי אותך ואת אותי.

כשאנשים אומרים, "אני זוכר שהיא...." אני חושב לעצמי למה אני לא יכול להגיד את זה וכמה הייתי רוצה שכן.

כשאני חושב עלייך, יש לי מן געגוע אלייך, אפילו שלא זכיתי לראות אותך, אפילו לשנייה.

תמיד אמרו לי שהיית אדם נפלא, שמח ומצחיק, עם לב זהב ותמיד היית מוקפת בחברים ובאנשים טובים.

כשאני חושב עלייך, יש לי מין חצי חיוך כזה, כי את תמיד היית טובה לכולם.

אני מרגיש שאת איתי... אבל חסרה.

תמיד אוהב ולא שוכח.

נתנאל גבריאלי

אח של יפעת ז"ל

אחי היקר מרדכי

68 שנים כבר עברו מאז שנפלת בקרב על ירושלים במלחמת העצמאות. 68 פעמים ויותר פקדתי את הקבר בו נטמנת בהר הרצל. אתה, שהיית עלם צעיר בן 25 כאשר נפלת, לא הספקת להביא ילדים לעולם. היית נשוי 4 חדשים בלבד. 3 שנים לפני שנהרגת, השתחררת משרות ארוך בצי המלחמה הבריטי, לשם התנדבת במלחמת העולם השנייה.

ארבע שנים לפני שנהרגת, חוינו ביחד את האסון המשפחתי הראשון. אחינו האמצעי יהודה בן ה-18 נהרג כאשר אוניית המעפילים "מפקורה" שהייתה בדרכה לארץ טובעה ע"י צוללת גרמנית בים השחור. אומרים שהשנים עושות את שלהם והפצע מגלד. מי שאומר זאת לא מבין דבר. הכאב הוא חד ועוצמתו לא פוחתת עם השנים.

לא הייתי בחתונתך וגם לא בהלווייתך, כי המלחמה לא איפשרה זאת. הייתי בן 18 כאשר נפלת. את ההודעה על נפילתך קיבלתי חודש וחצי לאחר שנקברת, בעת ששרתתי כחייל באחד המוצבים בנגב. לא פעם אני חוכך בדעתי מה היה עדיף - שלושה קצינים שדופקים בדלת בלילה ומודיעים לך על נפילת האח, או קבלת מכתב סתמי מבן דוד שמודיע כי ראה מודעת אבל בעיתון על נפילתך... מאותו יום שקיבלתי את ההודעה על מותך השתנו חיי וחיי ההורים שטרם עלו לארץ. כעסתי עליך: "למה עשית לי את זה?! למה נהרגת והשאת אותי לבד להתמודד עם הכאב, והסבל שלי ושל ההורים?!". לאמא סיפרו שנפלת בשבי הירדנים, מחשש שמא תשים קץ לחייה. אבא ידע את האמת. כשההורים עלו לארץ השאלה הראשונה של אמא הייתה: "מתי ישוחרר מרדכי מהשבי הירדני?"

מסך שחור ירד מול עיני... "מרדכי איננו. הוא מת. הוא קבור בירושלים!! התפרצתי וצעקתי עליה. עד היום אני מתייסר על אותה התפרצות שלי כלפי אמי ברגע שרגליה דרכו על אדמת הארץ. לא יכולתי לשאת את השקר הנוראי הזה. אתה מבין, אז לא היו פסיכולוגים שידריכו אותך כיצד לנהוג בהורים שכולים. עדיין לא היה המוסד "יד לבנים".

קברך מטופח ונקי בחלקת חללי מלחמת העצמאות. ילדי ונכדי המלווים אותי לעתים, שמים אבן על קברך ואני לא מפסיק להתחבט בשאלה עד כמה סבלת כאשר אותו כדור צלף קטלני פגע בך. אמרו לי שמתת כעבור חצי שעה משטף דם בריאות. מה היו מחשבותיך באותם רגעים אחרונים של סיום חייך? האם חשבת על ההורים, על בני המשפחה, על אשתך הטריה? או התרכזת בכאב העז שבחזה שלך וחסר הנשימה שבא בעקבות שטף דם בריאות? השאלות האלה ילוו אותי כל חיי ותשובה לעולם לא אדע. רציתי לספר לך מה כתבה רעייתך לאחר שנהרגת: "קצין צה"ל מסביר לי שהוא רוצה לקחת אותי למקום הקבורה הארעי של מרדכי "בשייך באדר" (בניין הכנסת היום). נכנסים לטנדר שנוסע בשבילי עפר עד שנעצר ליד מתחם גדול חפור עמוק באדמה. יורדים לתוך המתחם... ריח מתקתק של גופות נרקבות עוטף אותנו. סביבנו נערמים ארונות עץ סגורים במסמרים ועליהם סמלים שונים. הארונות מונחים זה על גבי זה בשדרות מסודרות ומוקפדות. שני חיילים נושאים ארון. מניחים אותו שלישי בין שניים העומדים בטור חדש. עשרה ארונות בגובה "ואז היא רואה את הנורא מכל - על הארון שלט קטן" - ראובני (רובין) מרדכי 13.5.48.

בצלאל רובין

אח של מרדכי רובין (ראובני) ז"ל

אייל בננו האהוב

תשע שנים חלפו מאז אותו יום מר ועצוב בו עברת למזרח הנצח. דמעוטינו מרוות את הכרית במשכבנו בלילות ודמותך ניצבת מולנו כאילו אתה עומד ומחיך כהרגלך כי תמיד היה החיוך על שפתיך. כשנולדת קיבלנו מתנה יפה מאלוהים. ילד שובב היית עם לב זהב, אך לצערנו מתנה זו נלקחה מאתנו כעבור פחות מ- 36 שנים ונותרנו המומים ומדממים. חלל עצום הותרת בלב רעייתך אושרית וילדיך קורל, ריף ועופר אשר כה הערצת ואהבת וגם בלב הורייך, אחייך בני ואחותך רונית. אתה בליבנו תמיד.

כאייל העורג על אפיקי מים, כן נפשי תערוג אליך בני היקר. הייתה דמעתי לחם יומם ולילה. מים רבים לא ישטפוה ולא ירפאו את הפצע שלא יגליד לעולם.

אומרים שהזמן סובל ממחלת השכחה וצועד רק קדימה ואינו מסוגל לחזור אחורנית. אותנו הזמן לא ירפא. נזכור אותך ולא נשכח אותך לעולמי עד. לפני כארבע שנים בנך בכורך קורלי חגג את בר המצוה שלו ולאחרונה גם התאומים עופר וריף הגיעו למצוות ורק אתה היית חסר לחגוג אתנו את השמחות האלה. ילדיך עושים חיל והולכים בעקבותיך בלימודים ובספורט ואנו מאחלים להם שיגדלו מאושרים ובבריאות טובה.

אוהבים אותך תמיד

כרמלה ויוסף קויתי

הורים של אייל ז"ל

איך נפרדים?

איך נפרדים מבן תיכוניסט היוצא לכמה ימי טיול, כאן בארץ? נפרדים בחיבוק, בהוראות ממה להיזהר וממי להתרחק, ב"נדנדוד" ובדיקה חוזרת אם לא שכח משהו. בבקשה לאכול להתלבש לא להתרחק מאחרים ובעיקר להתקשר רק כדי לשמוע כי "הכול בסדר".

איך נפרדים מבן שהשתחרר לפני זמן קצר מהצבא ובטוח שהוא מוכרח להתגלגל כמה חודשים בארצות רחוקות, כמו הודו דרום אמריקה או אוסטרליה? איך נפרדים בידיעה כי לא נראה אותו זמן ממושך, בלי ודאות כי גם אם יתקשר יספר את כל האמת?

אבל איך נפרדים ממי שאנו גאים בהליכתו לצבא, ובטוחים שיבוא בכל הזדמנות כדי לישון מעייפות, להשאיר בגדים לכביסה לרוץ לראות את החברים או החברה ופתאום מגיעים מקצין העיר עם הודאה נוראית ובלתי נתפסת? איך קולטים את הידיעה כי הפרידה היא לתמיד?

פשוט לא נפרדים!

ממשיכים לדבר אתו, מקווים שנים רבות שאולי זו טעות.

מספרים לו, בעיקר בבית העלמין, מי נולד או חלילה נפטר, כדי שיהיה מעודכן.

משאירים את בגדיו בארון, מספרים עליו לנכדים שלא ראוהו מעולם כדי שיוכלו אולי לזהותו אם או כאשר יופיע.

פשוט לא נפרדים.

יוסקה (ז"ל) ואשרה הררי

הורים של מודי ז"ל

אלוהי מחשבותיי

תודה לך אלוהים שנתת לי את מתנת החיים ובצידם גם מחשבות, בעזרתן אני משייט לי בעולם האינסופי ומדמיין לי דמיונות תעתועים לטוב ולרע!
כך להמחשה כשאך התבשרתי שעמרי בכורי נולד חשבתי, דמיינתי שאני מלך העולם, שאגת השמחה שבקעה מגרוני נשמעה מקצה העולם עד קצהו, וחשבתי שאדביק בשמחתי את כל אחי ואחיותיי, ובעיקר את אמי ז"ל. ואז כשראיתיך לראשונה, חשבתי איזה בן מכוער נולד לנו, מקומט, שחור, אך נדמתי ולא יספתי. בגן הילדים חשבתי לי, בעצם הילד הוא גאון מבחין בין מטוס ערבה למטוס נורד ומתקן אפילו את הגננת...
לימים כשבגרת חשבתי איזה פלאיש לנו בבית, איך הוא מצליח להכין שעורים בכאילו ובכאילו הוא עובד על כל המורות.
ממחשבה למחשבה, בטיסנאות הייתי משוכנע שיד אלוהים (זה שמאחר יותר לקח אותך אליו) נגעה בך והתחלת לקטוף גביע אחרי גביע.
או אז נקראת לשרות צבאי, הכשלת את עצמך במבדקים של כל הסיירות מאחר ויעדת עצמך להיות טייס, חשבתי לעצמי איזה מיקוד יש לילד הזה ואיזו נחישות...
כן מחשבות. או אז כשגלעד אחיך סיים גם הוא את קורס הטיס חשבתי, חזור וחשוב שביום מן הימים משלחת קצין העיר תבשר לי את הרע מכול תספר לי שנשארתי אבא לבן אחד חי! מחשבה נוראית שלוותה אותי שנים מאד קשות, ואשר יגורתי בא לי! שאלתי מי מהשניים, והאם הוא פצוע, שתיקתם העידה שמחשבתי משכבר הימים אכן קרמה עוד וגידים בידי אלוהים. המחשבות צצו רצו במוחי בזו אחר זו. האם למחוק את מספר הטלפון שלך עמרי מהרישום? האם אפשר לחיות ללא עמרי, והמחשבות האובדניות הולכות ומתבשלות, ומה יהיה עם אלו שאני משאיר? ואיך אני אעמוד בפני חברי באגף הביטחון, באיגוד, במשטרה, בעבודה? והמחשבה הנוראית מכולם מדוע זה קרה לי? מדוע לא קרה למשפחה מרובת ילדים? או למשפחה בה האהבה לילדים לא משובחת. הו אלוהים אלו מחשבות מזהמות נטעת במוחי. האם לחיה דמיתי, האם לבהמה נמשלתי?
לך אלוהיי פתרונים.

עם זאת ולמרות הכול החיים הם כל כך נפלאים שזו בעצם מתנת החיים שלך אלוהים!

שאל צ'יטיאט

אבא של עמרי ז"ל

אַשְׁרֵי מִי שִׁימְלֵט אֶת נַפְשׁוֹ מֵאֵימֵי הַשָּׂאוֹל

אַשְׁרֵי מִי שִׁימְלֵט אֶת נַפְשׁוֹ מֵאֵימֵי הַשָּׂאוֹל
יִרְאֶה מוֹת בְּנוֹ וְרֹאשׁוֹ לֹא יִשַׁח
אַשְׁרֵי מִי שִׁיעֲמֵד לְבַדּוֹ מוֹל חֲרָדַת הַשָּׂכוֹל
וְעוֹלְמוֹ לֹא יִחַשֶׁה

רַק מִי שֶׁמוֹדֵד עַל־וַיִּמִּים בְּפֶלֶס
מִשְׁקִיף לְבַדּוֹ מִגְּבְּהֵי שְׁחָקִים
הוּא לְבַדּוֹ יוֹדֵעַ נִסְתָּרוֹת

רַק מִי שֶׁזֹּבַח אֶת בְּנוֹ
עַל מִזְבֵּחַ הַמְּדִינָה
אוֹטֵם אֶת אָזְנוֹ
מִשְׁמַע תַּחֲנָה

הוּא לְבַדּוֹ יוֹדֵעַ כְּאִבּוֹ
הוּא לֹא יִמְלֵט אֶת נַפְשׁוֹ
מֵאֵימַת הַשָּׂאוֹל,
וְיִכַף אֶת רֹאשׁוֹ
מוֹל חֲרָדַת הַשָּׂכוֹל

בנציון גאולה
אבא של אהוד ז"ל

האהבה מייסרת

חיים וסבל חד הם. כל המעיינות קופאים בחורף רק מעיין הדמעות ממשיך לזרום. דרור בני, אהוב נפשי בן 19 נפלת. למרות גילך הצעיר היית כה חכם ואינטליגנטי, מוכשר בעל הגיון בריא ושכל ישר, בעל חשיבה כה חיובית לחיים שכוננתה בהם כמי שבגר אוניברסיטאות. הייתי כל כך גאה בך וכמובן שאמשיך להיות גאה בך ותהיה נצור בליבי עד יומי האחרון. אני מודע לכך שאופקיי הועשרו וזוויות ראייתי במובנים רבים הורחבו וחודדו הודות לך ובהשראתך בני וכמובן הספרים שכתבתי וממשיך לכתוב. משאיבדתיך בני אהובי דרור, הנאותי צפות על פני המים, מכאובי עמוקים כההום. "לאהוב פירושו לסבול" חיי של האדם האוהב מלאים ביגון, חרדה, צער, תלונות, חשדות, דאגה, שתיקות ובדידות מייגעת. גם כאשר האהבה כואבת, על שאיבדתי אותך בני דרור היקר לי מכל, אינני מסוגל ואינני רוצה להפסיק לאהוב. על אף שאני מודע לכך שאהבתי נעדרת תקווה, שאין סיכוי למימושה ההדדי שהאכזבה ברורה והכאב והסבל שאהבתם הלא נענית גורמים לי כאבים גדולים וקשים. אני נאחז באהבתי תוך תחושה מייסרת ובלעדיה אין לי חיים. ההשפעה של אהבתי ליקר לי שאיבדתי, לימים הרגשתי והבנתי שעלולה להיות כפייתית עד שדומה כי אין כל דרך להשתחרר ממנה ובעקבות שברונה באים דיכאונות ושקיעה, חרדות ופחדים, ייאוש וכעס, שיברון לב ואפילו מחשבות אובדניות. מכאובי האהבה אינם אך בשיברונה, אלא אף בייסוריה החרישיים יותר, בגעגועים, בצער הפרידה, בריחוק, באי היכולת לממשה. לא ניתן למחוק את הכאב, אי אפשר לשנות את אשר קרה, אך ניתן להתמודד עם הסבל ולנצחו וזאת תוך שינוי דרך החשיבה שלי על האירוע הטראגי שנגרם לי. אני חייב להכיר בעובדות, עלי לקבל את מה שהמית עלי אסון, כלא אותי במצוקה, הנחית עלי אובדן ופתח את נתיב הסבל שלי. לא אוכל להתכחש לו, אך מבקש להתמודד אתו.

נדרשת נחישות אישית כדי לבנות לעצמי יכולת התאוששות, להיות כשיר לכל דבר שעשוי להיות צפון בעתיד. יהיה עלי לנצל משאבים פנימיים ולפתח שרירים רגשיים. יש כאן משמעות ואחריות המוטלת עלי. הבנתי שאיש לא יוכל לעשות זאת במקומי. "ואם אין אני לי, אף אחד בוודאי לא לי". אני הוא היוצר את חיי ובידי להצמיח מתוך הכאב מחר חדש, עשיר יותר ומאושר יותר "חיי הם יציר מחשבותיי" אינני יכול להחזיר לחיים את בני שאיבדתי, אך אני יכול להתמיד בדרכי ולהמעיט את הסבל, להפנימו ולמצוא, דרכים להתחבר מחדש עם החיים, לשמר את הזיכרון ולנצור אותו בליבי ולחזור לחיים מאושרים ושמחים. מהות חיי כמהות מחשבותיי, תפיסותיי והלכי הנפש שלי, הרי אני יוצר את חויותיי, בונה את חיי, מעצב את מציאותי על ידי מחשבותיי, רגשותיי תפיסתי והלכי נפשי. "המחשבה היא זרע הפעולה", היא המביאה אותי לתת טעם לחיי, להעלאתם, להגשמתם האופטימית. הרי אינני יכול למנוע מציפורי הכאב והצער לעופף מעל ראשי, אבל אני יכול למנוע בעדן לכוון את כיון בשערותיי" ואולי אמרה זו כל התורה על רגל אחת, לא הבריחה מן המוות, לא ההתעלמות ממנו, לא הדחקתו, אך גם לא ההתמכרות לכאב ולצער, למצוקה ולדיכאון, אלא העמידה האיתנה מולו, תוך מבט חיובי, תוך שמירה על חיוך, תוך שליטה בו באמצעות ההומור והשחוק. אוי דרור שלי כמה שאתה חסר לי....

יחיאל שקלים
אבא של דרור ז"ל

תְּמוּנָה בְּלִי זְכוֹרֹן

ח"י שָׁנִים אֶתָּה כָּבֵר מֵת
הַגִּיס שְׁלֹא הִכְרַתִּי בְּאֶמֶת
מִבֵּיט בִּי בְּמִין פְּרֻצוֹף מְבֻדָּח
קִפּוּא בְּתוֹךְ תְּמוּנָה, חֵזֵל לֹא מְגַלַּח

תְּמוּנָה שְׂאִין מֵאַחֲזֹרִיהַ שׁוּם זְכוֹרֹן
טְלָפוֹן אֶחָד, שִׁיחָה, זֶה הַכֹּל בְּעֶקְרוֹן
לֹא שֵׁם אוֹ שְׂאֲרִית לֹא מִזְכָּרֵת אוֹ סִימָן
לֹא מִכְתָּב אוֹ סֵפֶר, פְּשׁוּט אָבוּד בְּזִמְן.

כָּל כֶּף רְצִיתִי לְהִכִּיר, מִשְׁהוּ שְׁיִזְכִּיר
אֶפְלוּ בְּדַמְיוֹן, כְּשֶׁרִיוֹנֵר וְקִצִּין שְׁרִיֹן
הָרִי כִמְעַט וְהִתְרַחֲשָׁה, מִמֶּשׁ כִּמְעַט קָרָה
אוֹתוֹ מִפְּגֶשׁ בִּינֵינוּ, אוֹתָהּ פְּגִישָׁה קְצָרָה

אֶלֹא שְׁפִגִּישָׁה כְּזֹאת, פְּגִישָׁה לְאִין קוֹץ
לֹא תִתְקִים כָּבֵר בְּעוֹלָם הַזֶּה,
אֶת זֶה אִי אֶפְשֶׁר לְתַכְנֵן וְלִסְדֵּר
וְהַזִּמְן שֶׁקָּפָא בְּשִׁבִּילוֹ, בְּשִׁבִּילִי מִמְשִׁיךְ לְמַהֵר

וְגַם אִם הָיִיתִי מְאֹד רוֹצֶה, זֶה פְּשׁוּט לֹא יָכֹל
כִּי לְמַרְבֵּה הָעֶצֶב, הִתְחַתְּנוּ עִם הַשְּׂכוּל.

גיא וינר
גיס של דוד ישי ז"ל

הגלה אלי

אתה נמוג ומתרחק עם השנים,
שנים ארכות זמן,
כן הזמן,
מנסה את דמותך לצדי,
אך מעשה שטן נגדי.

שתייתי עמך מיץ במאנאלי,
רקדתי אתך כמו צעיר בבאלי,
בחופי אוסטרליה צללתי,
בגיונגל הרי קמבודיה טפסתי,
ומעל מנאוס בירת האמזונס הגשומה,
הצלחתי להבחין בדמותך.

עתה,
מכניץ עיני מאמץ זכרוני,
אך אתה לא אתי ילדי, לא אתי.
מה זה תחמק ממני?
הגלה אלי עכשו בן,
הגלה!
הגלה אלי
עכשו...
הגלה אלי...

גלה לו ילדי מעצמי
ואני עטוף בכאבי.
היגלה?

אריה רוזנברג
אבא של שחר ז"ל

החמצה

ילד בכור היה לי. עופר שמו.
גדל וצמח והפך לגבר.
עם רשימת רצונות להגשים
ועם הרבה תכניות לעתיד.
נהנינו ממנו רק 25 שנים.
ילדות נעורים וצבא.

זכינו להכיר את אשתו לעתיד שכה אהב.
וזכינו לראות כמה אהב לטוס וכמה נהנה בצבא.
היה אמור להינשא, אך 5 חודשים לפני חופתו קרה האסון
וחייו הסתיימו כרעם ביום בהיר.
הייתי תמיד בטוחה ששום דבר רע לא יכול לקרות למשפחתי
חייתי כאילו בעננים.

ליבי כל כך כואב על ההחמצה של עופר ועל ההחמצה שלנו ההורים והאחים.
עופר שירת בקבע והיה אמור להתחיל בלימודים והוא מאוד ציפה לכך.
רצה מאד להינשא לענבל, רצה להיות אבא אוהב ומחנך,
רצה להסב לנו אושר ונחת.
תמיד אמר שידאג לנו.

ואנחנו כל כך סמכנו עליו שיקיים את מה שהבטיח.
אבל המציאות השתנתה ונשארנו בחיים בלעדיו.
לא זכינו לנכדים ממנו, לא זכינו לראות את הצלחתו בעבודה ואת התקדמותו בחיים.
ואני בטוחה שהיה יכול להשפיע לטובה בהרבה תחומים נוספים.
גם אחיו ואחותו חשים בחסרונו.

הוא לא היה נוכח בכל האירועים המשמחים שהם חוו, נישואים והולדת ילדים.
גם נכדי היקרים הפסידו דוד לתפארת, שהיה יודע להעניק להם את אהבתו ואת חכמתו.
אנחנו מאד משתדלים להמשיך לחיות בלי נוכחותו הפיזית של עופר,
אך חשים לאורך כל הדרך את נוכחותו הרוחנית והנפשית המחזקת אותנו.

רות שוורץ

אמא של עופר ז"ל

הַרְהוֹרֵז

רַז. זְמַן, אֲנִי

זְמַן

תַּחֲלֶה מְדַדְתִּי בְּדַקּוֹת
בְּשָׁעוֹת, בְּיָמִים,
אֲחֵר כִּן בְּחֻדְשִׁים
וְעַכְשָׁו - בְּשָׁנִים.

זְמַן

מְתִי נֹכַחְתָּךְ עוֹלָה בִּי,
מָה מַעֲלָה אוֹתָהּ?
כִּמָּה אַתָּה נֹכַח בִּי עִם חֲלוֹף הַשָּׁנִים,
כִּמָּה ה־"אֵין" שְׁלֶךְ קִיָּם בְּתוֹכִי,
מָה הוּא מְאַפְשֵׁר לִי,
מָה הוּא מְעוֹלֵל
לְ"אֵין רַז" שְׁלִי.
אִמָּא וְ"אֵין יֶלֶד" וְזְמַן.

זְמַן סָתוּ.

הַחֲצָבִים בְּצַדֵּי הַדְּרָכִים
זְקוּפִים וְגְבוּהִים
כְּמוֹ נֹכַחְתָּךְ הַחֲסָרָה
בְּעוֹנָה זוֹ שֶׁל הַשָּׁנָה.
חֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנִים פְּחוֹת חֻדְשִׁים
בְּלַעֲדִיךָ.

זְמַן.

נֹתֵן לִי אֶפְשָׁרוֹת לְלַמֵּד
אֶת הַכָּאב,
אֶת עֲצַמַת הַיְגוֹן,
אֶת הַדְּרֹךְ לְהִתְחַבֵּר לְאוֹר!

אורה לפר מינץ

אמא של רז מינץ ז"ל

הלו מי זה

הערב ירד על הארץ
האורות בבית קבו.
הטלפון צלצל בקול עמום...
"הלו, מי שם" שאלתי
הקול נדם בצדו השני.
"הלו מי שם" שאלתי בשנית.
לתמי חשבתני על טעות במספר
או על מטריד סדרתי משעמם.
שוב צלצל הטלפון בחלומי
מעברו השני שמעתי קול חנוק:
"אבא".
"מי זה?" שאלתי מבהל
זה אני, אני.....
נתק הקו.
אולי לא לתמיד
התעוררתי ליום חדש.

שמואל אגבר
אבא של רותם ז"ל

הפּרַח הָאֲמִתִּי

הבן שנפל, כל שנה לא שוכח
ופרח תורן אל החוץ הוא שולח,
כי במקום גידולם של פרחים
החיים מטבעם מחיכים.

בכל יום זיכרון
הפרח מגיע ראשון ועוזב אחרון.

פונה האב השכול אל השתיל הפורח:
כל שנה ושנה אתה כאן נוכח,
האם שורשיך באים מלמטה?
והאם משם אלינו הגעת?

אמר לי שתיל פרחוני:
האם פגשת למטה בבני?
אתה חוזר כל שנה מחדש
אולי בני... מסר לנו ד"ש?
אני הוא האבא והנה גם האימא
ספר לנו פרח, איך הוא שם פנימה?

"בנכם נפל על הגנת המולדת",
ובננו מאז לא דבר
לא קבלנו ממנו הסבר,
אנחנו חיים כאן בחסר
אולי דרכך... נקבל איזה מסר?

ספר את הכול אל תסתיר
כי בנינו אותנו בלי ידע הותיר,
קבלנו ידיעה אחת ובודדת:
"בנכם נפל על הגנת המולדת",
ובננו מאז לא דבר
לא קבלנו ממנו הסבר,
אנחנו חיים כאן בחסר
אולי דרכך... נקבל איזה מסר?

לפרח לא היה הסבר בשבילם
עמד הוא שותק, מביש ונכלם,
כשהתפזרו... והלכו כלם
אחרון... גם הוא נעלם.

ירד הפרח המופנם
ואת הכול ספר למטה לבנם,
ואמר, שיותר לא יוסיף לצאת אל החוץ
כי להורים שלמעלה, רק בנם שם נחוץ.

ההורים לא רוצים למעלה אותי
הם רוצים את הפרח... האמיתי.

דוד אשל

חבר משפחה של אמיר שי פיש ז"ל

השנים שלא היטיבו עִמָּנוּ

יְלָדֵי יְלָדֵי בְּנֵי שְׁלִי
הַחַיִּים בְּעֲצוּמָם
הַזְּמַן אִינוֹ עוֹמֵד מְלַכֶּת
הַיָּמִים עוֹבְרִים עַל פְּנֵינוּ
וְכָה עָבְרוּ הַשָּׁנִים.
שִׁבְרֵי הַחַיִּים מְכַסִּים אֶת נַפְשֵׁי
וְאֵנִי מִמְּשִׁיכָה הַלְּאָה.

יְדַעַת בְּנֵי
נִשְׁאַנוּ תִּפְלָה בַּיָּמִים הַנּוֹרְאִים
וְאַתָּה לֹא הֵייתָ אִתָּנוּ
בְּנֵינוּ סָכָה וְאַתָּה -
אֶפְלוּ יִתֵּד לֹא תִקְעֶת
הַדְּלִקְנוּ נְרוֹת חֲנֻכָּה
וְנִיצוֹצוֹת הַדְּמָעוֹת בְּעֵינֵינוּ
גַּם פְּרוֹת טוֹ-בְּשֶׁבֶט אֶכְלָנוּ
וְאַתָּה יְלָדֵי לֹא אִתָּנוּ.
וּבְפוֹרִים וּבְפֶסַח הַסַּבָּנוּ
לְסֹדֵר וְשׁוֹב בְּלַעֲדֶיהָ.

יֹם הַעֲצָמָאוֹת
וְאֵנוּ שׁוֹתְקִים וּמְכַנְּסִים בְּעֲצָמָנוּ
וְעַדִּין מְמַאֲנִים לְהֶאֱמִין.

חנה גולדל
אמא של אהוד ז"ל

טָפָה בַּיָּמִים

טָפָה כּוֹאֶבֶת נִשְׁפָּקֶת
אֶל כָּל הַדְּמָעוֹת
הַטּוֹבְעוֹת בַּיָּמִים הַמְּלוּחַ
נִצְרָפוֹת אֶל יַם הַדְּמָעָה
הַמְּיֹסֵר שֶׁל כָּל הָאֲמָהוֹת הַבּוֹכוֹת
אֶת בְּכִיָּן הַמְּשַׁחֵרר לְרַגַע
אֶת הַכָּאֵב הַצּוֹרֵב
קְלוּחֵי נֶהָר עַל לְחֵי
טָפָה לְטִיפָה נִצְרָפֶת
לְיָם הַדְּמָעוֹת הַסּוֹאֵן
נַעֲלָמוֹת וְאִינָן.

עֲדָנָה צוֹנֵץ

אֲמָא שֶׁל רַעֲנָן ז"ל

יּוֹם זְכוֹרוֹן

שֶׁבַע וְעוֹד שֶׁבַע אַרְבַּע עָשָׂרָה שָׁנִים
עָבְרוּ וְנִחְרְטוּ בְּאָבֵן קָרָה
שֵׁם פְּרָטִי, שֵׁם מְשֻׁפָּחָה
וְהַפְּעִילוֹת הַמְּבַצָּעִית.

עוֹמְדִים מוֹל הַכְּרִית הַחְרוּטָה
שֵׁם פְּרָטִי שֵׁם מְשֻׁפָּחָה
וְתוֹהִים כָּאֵן תְּמַצִּית הַזְּכוֹרוֹן.
הַיֶּלֶד הַמְּתַבְּגֵר הַחֲמִיל הָאֵחַ הַבֵּן.
וְכָל הַמְּשֻׁפָּחָה סְבִיב הַזְּכוֹרוֹן
יּוֹם הַזְּכוֹרוֹן, שֶׁבַע וְעוֹד שֶׁבַע
הַזְּמַן שֶׁנִּמְדַד, וְזְכוֹרוֹן שֶׁאֶסוּר שֶׁיִּמְחַק.

רִינָה מִזְרַחִי

אֲמָא שֶׁל אִיתִי ז"ל

יום הזכרון הפּרטי שלי...

עמדתי שם...ראשונה מול הקצינים
 בהיתי בהם בחסר אונים
 זעקה אלמת...ערפול חושים...
 מאיפה מתחילים...?
 ולאחר הרגע הזה
 נטרפו כל הקלפים...
 בכי וצעקות של הילדים
 אבא מיסר זועק למרומים
 ואנשים...אנשים...אנשים...
 זה יום הזכרון הפרטי שלי

"נקישה בדלת ששהד שלה נמשך
 במלה אחת, מסע אפל כל כך נפתח
 שום דבר כבר לא יהיה אותו דבר
 רגע אחד ארוך, הסוס קצר
 אז זה נאמר - והכל נגמר..."
 (דני רובס)

שושי כהן

אמא של מתן ז"ל

הלילה ההוא הנורא,
 מוצאי חג ראש השנה...
 הרגע שדפקו על הדלת...
 זה יום הזכרון הפרטי שלי
 אותה נקישה, הרת גורל...
 ("היום הרת עולם")
 גורלי נחתם.
 שני הקצינים במדים
 השליחים הנאמנים
 בפנים מיסרות.. בצעדים מהססים
 ומלה אחת נאמרה בקול שקט
 שושנה...

זה היה הרגע הכי נורא בחיי
 הרגע שאין בו חזור...
 זוכרת את המבט של הקצין...
 העינים אמרו את שלא נאמר,
 זה הרגע שהבנתי
 שהחיים התהפכו עלי
 שהכל נגמר!!!

איך אמא ממשיכה לאחר רגע הבשורה???
 ולמה נשמתתי לא פרוחה...???

וְיֵהִי עֶרְבֹ וְיֵהִי בּוֹקֵר יוֹם אֶחָד

(בראשית א'5, או אחרית)

וְיֵהִי עֶרְבֹ, בּוֹ יֵצֵאתָ לְמִשְׁמָה וּלְתַמִּיד.
וְיֵהִי עֶרְבֹ, בּוֹ הַזְדַּחַל לְבֵיתֵנוּ כְּאֵב מִצְמִית.
וְיֵהִי בּוֹקֵר מְטֹלְטֵל, לְמִסַּע קֶשֶׁה, אֵין סוֹפִי וְקִבוּעַ.
וְיֵהִי עֶרְבֹ וְיֵהִי בּוֹקֵר, מִתְמַשֵּׁךְ וּמִתְעַצֵּם בְּמִרְחָבִי גְעִגוּעַ.

וְיֵהִי עֶרְבֹ וְיֵהִי בּוֹקֵר וְאֵין עוֹד, בְּיוֹם אֶחָד...
וְיֵהִי עֶרְבֹ וְיֵהִי בּוֹקֵר, חֲלָל שֶׁל רִיק וְזִכְרוֹן חָד.

וְיֵהִי עֶרְבֹ, פּוֹסַעַת בְּעִרוּגוֹת הַהָיָה,
מְלַקְטֵת, מִיְנִיקוֹת לְבִגְרוֹת, פְּרָחֵי חוֹנֵיהַ.
וְיֵהִי בּוֹקֵר, אֶת הַזֶּר שֶׁקִּלְעֵתִי מִשִּׁירַת חַיִּיהַ,
מְנִיחָה, מְלוּחַ לִיבִי, עַל לוּחַ מְרֵאשׁוֹתֶיךָ.

וְיֵהִי עֶרְבֹ וְיֵהִי בּוֹקֵר, הַיּוֹתֵךְ וְחִסְרוֹנְךָ, מִקֶּשֶׁה אֶחָד,
וְיֵהִי עֶרְבֹ וְיֵהִי בּוֹקֵר, יֵשׁ בְּתוֹךְ אֵין, בְּמִגּוֹן הַמְנַעֵד.
עֶרְבֹ וּבּוֹקֵר, בְּכַמִּיָּה אֵלֶיךָ, אֶפְלָה לְהַאִיר,
מְלַקְטֵת מִלִּים, הַהוֹפְכוֹת זִכְרוֹן הַיּוֹתֵךְ לְשִׁיר.

יעל ארבלי

אמא של שי ז"ל

יוסי

אני אחותך סוה ענקרי
הימים חולפים מהר
מה שנשאר זה רק הגעגועים
געגועים למה שהיה ולא יחזר יותר.

החיים הם רק על זכרונות
זכרון של הביחד, הצחוקים, הטוב והרע.
זה מה יש, ומה שנותר לי לעשות ואני עושה זה להנציח אותך
בכל צורה אפשרית באילת ומחוץ לעיר אילת.

עשיה רבה עדין בפני, אולם, זה רק שנינו
ואני ממשיכה בדרךי ולא עוצרת.

חווה ענקרי

אחות של יוסי וודניצקי ז"ל

כָּל שָׁנָה, עָצוּב קִצָּת יוֹתֵר....

כְּשֶׁקָרָה הָאָסוֹן הַיְיִנוּ עֲצוּבִים,
נִשְׁמַתְנוּ נִקְרָעָה מִצַּעַר וּמְכַאוּבִים.
תּוֹגָה שְׂטֵפָה אֶת חַיֵּינוּ פְּתָאוֹם,
הַתְּעוֹרְרָנוּ מִחִלּוֹם נוֹרָא וְאִיוֹם.

לֹא, אִין זֶה חִלּוֹם, זֹז מְצִיאוֹת שׁוֹחֶקֶת,
שְׁאֵת זְכָרוֹן הַחַיִּים שְׁלִפְנֵי- דוֹחֶקֶת.
מוֹשְׁכֶת בְּעֶצְמָה אֶל תּוֹךְ הַחֲשֵׁכָה,
נְבוֹךְ וּמְבֻלָּבֵל - אֵינְךָ מִכִּיר אֶת עֶצְמְךָ....

מִתְאַמְצִים לְשִׁמֵּר בְּתוֹדָעָה אֶת דְּמוּתוֹ,
נוֹלָדִים נִכְדִּים שְׁלֹא הִפְּיְרוּ אוֹתוֹ.
מִתְבַּגְּרִים וְהִכָּאֵב לֹא פּוֹחֶת,
דוֹקָא בְּרָגְעֵי הַשְּׂמִחָה הוּא לְפִתְעָה נוֹחֶת...

”הוּא לֹא יִסְפִּיק”, ”הַכֹּל עֲבוּרוֹ חֶלֶף”,
הָאָסוֹן אֶת נַפְשֵׁנוּ טִלְטֵל וְסוֹחֵף.
הָאֵם אֹר יִפְצִיעַ לְתוֹךְ הַלֵּב הַקּוֹדֵר?
כֵּן, כָּל שָׁנָה נַעֲשֶׂה לָנוּ עָצוּב קִצָּת יוֹתֵר...

עִם הַשָּׁנִים הָעֶצֶב גּוֹבֵר,
גַּעְגּוּעַ אֵינְסוֹפִי לְיִקְיֵרְנוּ - שְׁחֹסֵר.
בְּאֵרוּעִים נִקְרָעִים בֵּין צְהֵלָה לְבִכְיָה,
כִּלּוֹם לֹא יִחְזֹר לָמָּה שְׁהֵיָה.

הַשְּׁתַּיִנוּ מְאֹד עִם הַשָּׁנִים,
לֹא תִמִּיד אוֹתְנוּ מְבִינִים.
נֶאֱבָקִים בְּשִׂכְחָה, בְּכָאֵב, בְּחֻלָּאִים,
הָאָסוֹן הִפָּךְ לָנוּ אֶת הַחַיִּים.

אבשלום אדרת
אבא של ערן ז"ל

לקום מחר בבוקר

זו התפילה והתקווה, קם ואומר "ברוך שהחזרת בי נשמתی..."
אך מה עם נשמתך בני, אייה?

ואני בדרכי לבית המדרש לתפילת שחרית, וכבר אומר קדיש על בני, יתגדל ויתקדש...
יעשה שלום עלינו ועל כל ישראל, האם מכירים אתם עם נוסף המתפלל ומזכיר את
השלום בתפילתנו לאל, כעם ישראל??

בסיום התפילה מתיישב ללימוד הדף היומי, המוקדש היום לנופלים ולך, בביתנו דולק
אור נגוהות המרצד מנר הנשמה, לידו הציור בו הנצחת את עצמך לפני 30 שנה, והדגל
בחצי התורן כרוך בסרט שחור - יזכור, הניתן בכלל לשכוח, בן, חבר, קרוב ומודע כמוך,
גם אם השכחה תעבוד שעות נוספות, לא, לא ניתן לשכוח, המוח מחדד עצמו רק
לזכור ולא לאבד אף פרט, לראותך בצבעיך הטבעיים, כולל שפת הגוף וההבעות לחדד
ולהתחדד, לצפות בסרטי חייך כפי שמופיע במוחי, ולהריץ אותו מהתחלה במהירות
נמוכה כך אוכל לדייק בפרטי הפרטים.

הגיע השעה שיוצאת כל המשפחה ל"עיר הנוער" כל משפחה או צוות מסביב למקום
מנוחת יקירם, רבבות עמך בית ישראל, ובולטים בעלי המדים וביניהם המדים הלבנים
הבוהקים, וכל בית העלמין כמו הפנינג ענק, וכל אחד מעדכן את חברו, על שנה שעברה
מאז חלקו כבוד לנופל.

ואני איני עומד באווירת קלות הראש הזו, מתלבט כל שנה להגיע למעמד זה, או להעדר,
זוה כבר 22 שנים, החלטתי כי ההופעה מעל לכוחי, מחד ארגיע את מצפוני, מאידך
אפגע בכל אלו הבאים לתת כבוד לבני, ולהשתתף עמנו בטקס ההתייחדות, איזו חוצפה
מצידי, לחשוב להעדר וההתלבטות גדולה ומסעירה, קבלתי החלטה אכתוב מכתב אישי
לכל החולקים כבוד הדבקתי המכתב על המצבה, כשהחלטה גמלה בליבי להעדר,
אך אופיי החלש, בגד בי שוב, ולמרות החלטתי עליתי לבית העלמין, ושם נכונה לי
הפתעה הנכד המאמץ שלנו תומר (כשמו כן הוא) הטייס שהוסב לסיירת מטכ"ל,
שמאז גיוסו לא זכיתי לראותו, ניצב למרגלות המצבה, במדיו וכומתתו האדומה, הוא
הוא ההוכחה, שהחלטתי הייתה שגויה.

אמירי, בני, ממעמקים קראתיך, הושיעני.

אורי פיש

אבא של אמיר-שי ז"ל

מאז שהלכת דודו

כבר 26 שנים עברו מאז מותך, ואני מדמיינת כיצד החיים היו נראים במשפחה שלנו, לו היית עדיין חי. אני תוהה אם החיים של כולנו היו נראים אחרת מהיום. ואני כמעט בטוחה שכן. אני מנסה לדמיין איך היית נראה היום, בגיל 45, במה היית עובד, כמה ילדים יכלו להיות לך ובעיקר אני מדמיינת איזה בן זוג נפלא ואיזה אבא מדהים יכולת להיות. אני כל הזמן חושבת איזה בן טוב ומסור ההורים הפסידו, ואיזה אח מגן ונוסך ביטחון הפסדתי.

מאז שהלכת דודו, אני גם מדמיינת אותך משחק בשמחה ובהתלהבות עם ילדיי ועם ילדיה של גלית שלא הספיקו להכיר אותך. מקפיץ אותם גבוה גבוה בידיך החזקות ומתכנן תוכניות עם יניב כיצד ליהנות ולבלות - הרי כל כך אהבת את החיים.

מאז שהתגייסת ובמיוחד כשהגעת ללבנון, דאגתי לך כל הזמן, פחדתי עליך.

מאז שהלכת דודו, הפסקתי לדאוג לך.

כל סרט שאני רואה בטלוויזיה אני בודקת אם הוא הוקרן לפני שנהרגת, לפני שנת 1990, אולי גם אתה ראית אותו. שנינו הרי כל כך אהבנו לראות סרטים ביחד. ראינו ביחד את "ריקוד מושחת" ואת "הבריוחה מסוביבור" כל כך הרבה פעמים.

מאז שהלכת דודו, אני מנסה לחיות לפי המוטו שלך "Don't worry be happy" ו"עברנו את פרעה נעבור גם את זה". מאז שהלכת דודו, החיים אמנם ממשיכים אך כל שמחה משפחתית מהולה בהמון עצב. וכל נסיעה לחו"ל מלווה בתחושת החמצה גדולה. שדווקא אתה שכל כך אהבת לבלות וליהנות לא הספקת לטייל בעולם. החיים ממשיכים, אך הם לעולם לא יהיו כפי שהיו כשהיית כאן. חסרונוך בולט מאד ותהום גדולה נפערה. ברגעי משבר אני מוצאת את עצמי חושבת מה היית עושה ואפילו רוצה להרים אליך טלפון. אך אני נעצרת אל מול האין. נזכרת שאתה אינך. אמא בכאב רב, אך בסיפוק הגשימה את חלומה והיא ואבא נרתמו והקדישו לך ספר תורה. הם מאד מאד מתגעגעים אליך. אתה חסר להם מאד. מאז שהלכת דודו, אני מרגישה כאב, געגועים ותחושה של החמצה. החמצתי אותך בעצם, כי לא הייתי מי שאני היום. הייתי נערה בת 17 והמפגש אתך אחי היה קצר ספציפי, לא מספק ולא ממצה. מפגש זה אחי, היה ודאי עוד משתנה ומתפתח אילו נשארתי חי, והיינו זוכים להעניק זה לזו עוד כל כך הרבה דברים. אני מודה לקב"ה שנתן לי אח כמוך. אני כל כך גאה בך. מאז שהלכת דודו, הרבה השתנה כאן אבל האור שלך מאיר ועדיין זוהר. דמותך חקוקה וצרובה בתוך דם לבי. תהיה נשמתך צרורה בצרור החיים.

אוהבת אותך כל כך.

אפרת רפאל

אחותו של דודו וקנין ז"ל

מחשבות על בת 30

דְּמִינֵנִי אוֹתָךְ בֵּת שְׁלוֹשִׁים
רִזְקָה חֲפֹשִׁיָּה כְּצִפּוֹר כָּנָף
דְּמִינֵנִי אוֹתָךְ בֵּת שְׁלוֹשִׁים
נְשׂוּאָה עִם בַּעַל וְיִלְדִים

דְּמִינֵנִי אוֹתָךְ בֵּת שְׁלוֹשִׁים
לְבוּשָׁה בְּצַבְעִים בְּהִירִים
יָפָה וְזוֹהָרֶת בְּאֵלֶף גִּנּוּנים
נִפְרָדֶת מִכָּל הַצְּבָעִים הַכֵּהִים.

דְּמִינֵנִי אוֹתָךְ מְקִימָה עִמָּתָה
שְׁתַּעֲזֹר לִילְדִים בְּעֵתוֹת מְצֻקָה
דְּמִינֵנִי אוֹתָךְ פְּסִיכּוֹלוֹגִית
אוֹ עוֹבְדֶת סוֹצִיָּאלִית רְגִישָׁה לְסִבִּיבָה.

דְּמִינֵנִי אֶת יוֹם הַלְדָּתְךָ הַשְּׁלוֹשִׁים
וְנִזְכַּרְתִּי אִיךָ אֲרַגְנֶנֶת אֶת הַמְּסֻבָּה לְשִׁירָה
לְפָנַי 11 שָׁנִים
וְהַבְנֵתִי שְׁאֲצֵלְךָ זֶה יִהְיֶה עִם הַמוֹן אֲנָשִׁים
מְשֻׁפָּחָה, חֲבָרִים שְׁלֵךְ וְהַחֲבָרִים הַגְּדוֹלִים
כְּשֵׁאתָ בְּמֶרְכָּז הָעֵנִינִים
עִם סֵטְנָד אֶפֶס, צְחוּקִים, שִׁירִים וְהַמוֹן
חֲבוּקִים.

וְשׁוֹב אֲנַחֲנוּ מִדְּמִינִים וְהוֹזִים
מָה הָיָה קוֹרָה אִם הָיִית בֵּת שְׁלוֹשִׁים
אִיךָ הָיִית מִתְבַּגֶּרֶת אִט אִט וּבְבִטְחָה,
לִהְיוֹת מְקוֹר שְׂמֵחָה וְאַהֲבָה.

אִךָ הַדְּמִיוֹן הוֹפֵךְ פֶּתַע לְמִצִּיאוֹת
שֶׁקֶשָׁה בְּלַעֲדֶיךָ יִקְרָה
וְאֲנַחֲנוּ רַק מְקוּיִם בְּלֵב וּבִנְשָׂמָה
לִהְיוֹת רְאוּיִים לָךְ נְשָׂמָה גְּדוֹלָה.

ורדית וחיים זמורסקי
הורים של דנה ז"ל

מחשבות על חגי

בשבילי יש רק חגי אחד... חגי של אחרי...

כל מי שהכיר אותי כשעוד היה נוכח נאלץ להיות לנצח חלוק בין חגי של המקום וחגי של הזיכרון. בשבילי יש רק חגי אחד. זה הרבה יותר קל כך, עם חגי אחד.

כשיש רק חגי אחד אז רק מרגישים, ואין ויכוחים בין הראש והזיכרון - ללב. גם אין כעס על כך שאין נוכחות פיזית כי מעולם לא חוויתי את חגי כנוכח פיזית ולכן אין מחסור, יש רק - שמחה על הקיים. ניסיתי להסביר לרועי באחת השיחות שלנו שאי אפשר שלא לראות את ההשפעה הקיימת, המאוד מורגשת והחיה של חגי על החיים.

עובדה, חגי פגש אותי, אנחנו הכרנו, אנחנו מכירים, מוות או חיים לא הפריעו למפגש בינינו. הילדים שלי פוגשים ומתוודעים לחגי יותר ויותר... הוא ישפיע על החיים שלהם... מודל החיקוי ושפע הטוב שהוא הרעיף יוצג להם ככל שהוא יפה, טוב ומוערך בעיני ההורים שלהם.

כשאנחנו פוגשים חברים חדשים, רועי תמיד מזכיר את חגי, וכך הוא ממשיך לפגוש אנשים שהשפעתו על חייהם קיימת, חזקה יותר או פחות - ובעצם זה לא שונה ממפגש עם כל אדם אחר, חלק משפיעים עלייך יותר וחלק פחות... זה אולי קונספט רגשי מורכב, זה אולי לא מספק את מי שרוצה ומתגעגע לנוכחות הפיזית, אבל מאחר שאני פגשתי את חגי "שאחרי" אין לי כיסופים כאלה, אני לוקחת את מה שיש, ומבחינתי זה אמתי כמו כל מה שאמיתי בעולם. ובעצם מי יכול להגיד מה עונה להגדרה הזו ומה לא?

חגי שלי הוא ייצוג של הצדדים החיוביים והרכים בעולם הפנימי שלי.

הוא לפעמים מרגיע אותי כשאני דואגת לילדים. הוא לפעמים מזכיר לי שהחיים קצרים ואין טעם לבזבז זמן על מה שלא חשוב - אגב, בעיני חגי שלי רק האהבה חשובה.

הוא לפעמים יושב ליד רועי ומחייך אליו, כשאנחנו מדברים עליו (על חגי) או על ההורים ומשפיע עליו רוך וחום. הוא לפעמים רק נמצא... רק שוהה...

חיים/מוות, מילים... הרי ממילא אנחנו לא מבינים בזה כלום...

לי יש רק חגי אחד והוא לא מוטל בספק, והוא ממשיך להתקיים ולהשפיע על העולם.

הלוואי שהזיכרון של חגי לא היה כל כך כואב, והיה קל יותר להיפתח למה שהוא יכול להציע היום...

בעיניי יש לו המון להציע....

אורלי איתן

גיסתו של חגי איתן ז"ל

למיכלי יקירה ואהובה

אומרים כשהמכה נוכחת,
יש התמודדות, הסתגלות והסתכלות.
כך אני אותם מלמדת,
והם אינם יודעים שאנו משקרים.
המכה שלך ושלנו,
אותנו הורגת.
ומי שאינו יודע, אינו מבין
על מה אני מדברת.
ילדה שלי,
יש התמודדות - אין התרגלות ואין הסתגלות.
כולם חושבים שאנחנו בסדר,
סתגלנים למופת.
אך אינם יודעים,
שהכאב והגעגועים,
רק מתגברים ומתעצמים.
אני רק חולמת,
אולי יבוא יום,
והדלת תיפתח,
והכל כלא היה
תגידי מילה אחת:
חזרתי.

טליה איכר
אמא של מיכל ז"ל

מכתב לילד אהוב וחסר

רציתי לספר לך, ילדי האהוב, שבלעדיך שום דבר כבר לא חשוב. חסרוך זועק, מכל מקום ופינה, בכל יום, שעה, דקה ושניה. יש לילות לבנים, ללא שינה, גם אחריהם, כלום לא השתנה. לפעמים בא לצעוק לשמים, למה חמקת לנו, מבין הידיים? איך ייתכן, שעלם החמודות, יפה התואר ונעים ההליכות אוהב הבריות ועם מיליון תכניות, כך בין לילה, יחדל להיות? המחשבות, לא עוזבות לשנייה, ואין מנוח לנפש המעונה. איך אספר לך, שאתה כה חסר, וכמה כואב ועמוק המשבר. הלב לעולם לא יקבל, גם אחרי דור ויובל. האסון הותיר אותנו כואבים ודואבים ולעולם לא יימצא מזור למכאובים. ים הדמעות, לפעמים לא נפסק, ותמיד תמיד מלווה במחנק. הגוף מתכווץ והלב נשבר ורק זיכרונות זה מה שנותר. ויש את אותם רגעים אין קץ, שבהם הלב, עומד להתפוצץ. וכשדמותך ניצבת לי, מול העיניים, הכאב והעצב, אוכלים בי שבעתיים. כן, זו היא כמיהה, לילד אהוב, שבלעדיו אני מרגיש מבולבל ועצוב. אומרים שאתם שם למעלה, הכול יודעים, אז מיותר לספר לך, אך אשתף אחרים. כאשר אני מביט בנר הדולק, אספר לכם, מה אותי משתק. להבת הנר - הבערה שבתוכי. טפטוף השעווה - משול כדמעה. התקצרות הפתיל - הוא פתיל חיינו. דעיכת הנר - לא דורש הסבר. יכולתי להמשיך ולכתוב עוד המון, אך כן השתבש לי, השכל וההיגיון. וכולי נשאב, לתוך היגון. שלב אחד, לפני השיגעון. חשוב שתדע, שבכוחות אחרונים, אנו בכל זאת מנסים וממשיכים. ובזכות אחותך ואחייך היקירים, אנו נאחזים בציפורני החיים. ולא מצאתי משפט, יותר מושלם, כי **בלעדיך העולם כה מיותר.**

שלום תורג'מן

אבא של ארז ז"ל

משואה ראשונה לאבא

המלים מגוללות
את דרכו האחרונה
הרגשות מתנוססים
על הנר
השירים מתאספים
באוגדן ההנצחה יופיעו
עד שלא ישאר מקום
ואוגדן חדש יפתח אליו יגיע
כל מה שהלב יחפץ
וכל מי שירצה מהקהל
לקרא את השורות
את האוגדן יפתח
יזדהה עם המלים
את העצב והכאב מיד יחוש.
את הלב יחמם השיר.

דני זכריה

אח של גיל ז"ל

הערב ירד
העלטה עדין לא הגיעה
ערב לא שגרתי
מי ידע שפך יהיה
יום אחד ליום הארוך הזה נגיע?

סמוך לנפילתו סמוך לקברו
סמוך ליום הולדתו, סמוך לביתו
ברחבת אתר ההנצחה
מדליקים משואה לזכרו
עד לשנה הבאה
היד רועדת
ים של דמעות את הפנים שוטף
הקהל מאזין בדומיה.

כמעט שנה חלפה לה,
שנה לא קלה
בשנה הבאה
עוד משואה תדלק
עוד שנה ועוד שנה..
עד שיום אחד
את המושכות יקחו
ילדיו היתומים.

משירי לנמרוד

מיום בו למדתני לכתב, דודי
הפכת לגבור מכתבי לשמים
מצירת אותך בכתב ידי
מדמה את דמותך משלבת ידיים.

כמו בתמונה, שכמעט אתה חי בה
לצד ספורה של מיתי - איך בשרו "נמרוד נפל"
מבעד לדמעה שאינה זולגת לאבא
בין העבדות נפער ריק מערפל.

בחרנו חיים, בין זכרון לגעוע
סבתא מנצחת על תזמרת האמת
אין מנוס במשפחת השכול מי שנגוע
יחשב תמיד - מה אלו, אם רק לא ה'ה מת...

וכל שנה בין השמות, ברשימה המתארכת
שוב צפירה גועשת והשקט הרועש
ובלב אני מודה שאני גם מברכת
על הפוח להיות, ולהביט עד כמה יש

תודה דוד שהשארת לנו צחוק בעינים
שהיית עץ נדיב ובכור ושמחה
הפכת אותי אחינית עם כנפים
השראה ומלים מחיות לי אותך.

שירי בין

אחיינית של נמרוד בין ז"ל

* * *

* * *

בְּצַעַר חַד כְּתַעַר
אֶזְכֵּר אוֹתְךָ לְנִצָּח
כְּשֶׁאֲשֵׁב עַל הַמַּזְח.
אֶלְחֹשׁ כְּשֶׁאֲבִיט בַּגְּלִים,
אֱלֹהִים אֱלֹהִים
לוֹ רַק הָעֵנְקֶת לוֹ חַיִּים.

יִצְאֵתִי דֶרֶךְ הַחַר שְׂבָאוֹזוֹן
כְּדִי לְחַפֵּשׂ קִצֵּת אֲזִין
יִשְׁבְּתִי בַּחוּץ עַל הַקְּלֶפֶה
מִקוֹם שֶׁלֹּא רָשׁוּם בַּמֶּפֶה
חִפְשֵׁתִי מִסְבִּיב מִשְׁהוּ מְכָר
וּפְתָאוֹם רְאִיתִי שְׁאֲנִי עַל הַבָּר

עדי שמעון אלון
ידיד של אוהד כהן נוב ז"ל

רְאִיתִי דְמוֹת בַּגְּלִימָה לְבָנָה
שְׁלִי, בְּכֻלָּל לֹא נִרְאִית מְשֻׁנָּה.
לְהַפִּיר אוֹתָהּ יְהִיָּה לִי נְעִים
וְהוּא מְכָרִיז עַל עֲצָמוֹ כְּאֱלֹהִים
וְעִכְשָׁו אֲנִי יוֹדֵעַ
לְמָה אוֹתְנוּ הוּא לֹא שׁוֹמֵעַ
חֲצִי יוֹם הוּא יִשָּׁן
וּבִשְׂאֵר מְעֻשָּׁן.

אורן יערי ז"ל

עצוב למות באמצע התמוז

שוקי אחי היקר!
שש שנים חלפו מאז אותו יום מר בו נרצחת ע"י בני עוולה,
שש שנים מהיום בו הלכת,
שש שנים שאתה כבר לא חולם חלומות,
שש שנים שאתה לא מנסה להגשימם.
כל כך הרבה השתנה, אבל העולם כמנהגו נוהג.
לפעמים אנו עוצרים לרגע, ועולה בנו המחשבה שהכל טעות, סיוט, חלום רע ואולי עוד רגע
תיכנס, תעיר אותנו ונראה אותך שוב, עוד פעם אחת.

הכאב רק מעצים עם השנים, כשאני יודעת שלא נראה ממך ילדים,
כי חסרוך במשפחה הוא כמו איבר שנגדע,
וככל שהחיים ממשיכים מבינים עד כמה לא נדע...
לא נדע את מה שלא תהיה,
לא נדע איך יכולת להיות,
לא נדע מי יכלו להיות ילדיך,
ולעולם לא יוכלו עוד אחייניך הקטנטנים להכיר את האח הנפלא שהיה לי.
זזה כואב וצובט את הנשמה,
זזה כואב ולא מרפה.

מקווה שאתה שם למעלה, מארגן את כולם, מוקף בבני המשפחה האהובים שהלכו לעולמם.
אתה כל כך חסר בבית ואתה חסר לי בכלל.
יש ימים שאני נזכרת וגאה ויש ימים שאני נזכרת ובוכה.
לפעמים אני מרגישה שאתה אתנו, שאתה שומר עלינו ודואג לנו.
שומר על גיא שישתחרר לשלום, שומר על אבא ואמא שמבקרים אותך מדי יום
ומבכים על לכתך.

שוקי, עם כל שעה, כל יום, כל שבוע... הגעגוע רק גדל ואתה חסר!
אנו לא מפסיקים לאהוב אותך אחי היקר,

לא נשכח אותך לעולם, יהי זכרך ברוך.

חנה ארבל

אחותו של יהושע שוקי סופר ז"ל

עֵקֶדֶת עֵרָן

אָבִי בָּנָה מִזְבֵּחַ
וְלִי אָמַר:
"לֵךְ לְקוֹשֵׁשׁ עֵצִים,
הִשָּׂה לְעוֹלָה
יִמְצָא בֵּין הַשִּׁיחִים"
וְאָבִי הוֹשִׁיט לִי אֶת הַמַּאֲכָלֶת
וְלִי אָמַר:
"אֱלוֹהִים יִמְצִיא לָנוּ נִחְמָה
יִתְגַּדֵּל וַיִּתְקַדְּשׁ!"
וְאֲנִי אִמְרַתִּי: "הִנֵּה אֲנִי קַחְנִי..."
וּבְנֵי עֵרָן
שׁוֹכְבֵי עֵקֶדֶת,
נוֹעֵץ עֵינָיו בְּשָׁמַיִם
וְהוּא תָמִים מְכַדֵּי לְשֵׁאוֹל וּלְהַבִּין.
וְאֲנִי אִמְרַתִּי: "הִנֵּה אֲנִי קַחְנִי..."
אָבִי בָּנָה מִזְבֵּחַ
וְאֲנִי סִתַּמְתִּי פְרָצוֹתָיו
וְאֶתְקַן מֵעֲלוֹתָיו.
וּבְנֵי עֵרָן עָלְיוּ
שׁוֹכְבֵי מִתְבוֹסֵס בְּדָמוֹ
וְלֹא יָדַע אִם עָפָר אוֹ דְמָעוֹת בְּאֶגְרוֹפָיו.
וְאֲנִי בּוֹכָה בְּנִי! בְּנִי!
"לֹא נִיתַן מוֹתִי תַחְתְּךָ".

איתן פרץ

אבא של ערן חי פרץ ז"ל

פִּנַת הָאֵשֶׁר

אָחִי, הֵיכֵן עָלִי לַעֲמֹד?
בְּאִיזוֹ פֶּנֶה שֶׁל הַמַּצְבָּה שְׁלִי, עָלִי לְהִרְפִּין רִאשִׁי וְלַחוּשׁ אֶת הָאֵשֶׁר שְׁלִי?
כָּבֵר עֲבֵרְתִּי, עִם הַחִיּוֹךְ שְׁלִי, אֶת גִּיל הָאֲרָבָעִים,
צְחוּקָה וַיִּמְתְּרִי קוֹלָהּ - דּוֹמָמִים!

אֵיךְ זֶה לְמַעַלָּה עִם הַפְּקֻדוֹת וְהַמְסָדְרִים,
גַּם אֲצַלְכֶם הַחִיזְבָּאלָה עֵדִין יוֹרִים?
אֵיךְ זֶה עִם חִפְשׁוֹת וְחִגִּים,
בְּכָל אַפֵּן אֶתֶּה כָּאֵן חֹסֵר, רוֹאֶה וְאִינוֹ נִרְאֶה,
וְאִין סִפְקָה - אֶתֶּה בְּעֵנֵינוּ!

מוֹזֵר לִי, הַדּוֹ-שִׁיחַ הַזֶּה - אֲנִי מְדַבֶּרְתִּי וְאֶתֶּה שׁוֹתֵק.
רַק אֲצַלְנוּ, הַבְּכִי בְּגֵרוֹן - חוֹנֵק.
אֶתֶּה שֵׁם לְמַעַלָּה, בּוֹכָה אוֹ צוֹחֵק?

בְּפִנַת הָאֵשֶׁר - בְּפִנַת הַמַּצְבָּה,
אֶתֶּה הוֹלֵךְ וּבָא,
וּבְפִנֶה הַמוֹאָרֶת, אֲנִי אֲפִלוּ מְחַבֶּקֶת אוֹתְךָ!
אֶתֶּה נוֹתֵרֶת כְּפִי שְׁהֵייתִי, חֹסוֹן, גְּבוּר וְחֻזְקָה. רְצִינִי וְצוֹחֵק.
עֲכָשׁוּ חֲנֻכָּה, תִּגִּיד לִי, אֶת יְהוּדָה הַמְּכַבֵּי וְאֶחָיו פְּגֻשֶׁת?
כָּל כֶּף מִתְאִים לָהּ, בְּעֵנֵינוּתְךָ, לַהֲיֹת שׁוֹתֵק.

אריאלה-ידידה ברגהש
אחות של אביחי-שמעיה דנוך ז"ל

קובי שלי

יושבת ומנסה לכתוב, כבר כמה ימים שהכול צף שם. הזיכרונות, הרגעים והגעגוע 20 שנה, קשה לעכל, הדמעות יורדות בלי שליטה, ללא היגיון והגעגוע מתעצם, חושבת על הזמן שעבר, כמה זמן אני בלעדיך, וכמה שאתה כל כך קרוב. אני תמיד נדהמת מחדש מהקשר המיוחד שלנו.

כאילו מישהו שם ידע שיגיע הזמן להיפרד והיינו חייבים לנצל כמה שיותר, כמו עלוקה קטנה אני שם, מסתכלת עליך במבט למעלה עם טונות של הערצה בכל תמונה ובכל הזדמנות. לא לפספס רגע אחד אתך.

ועכשיו להתמודד עם הרבה רגעים בלעדיך, אז עדיין מסתכלת למעלה עם טונה הערצה פשוט קצת יותר גבוה ולצערי כל כך לא מוחשי.

אבל נזכרת ברגעים היפים שלנו. ולוקחת אותם איתי לחיים, למי שאני היום - בוחרת לבחור במה שאתה בחרת - באהבת החיים ובשמחת החיים.

אז אני ממשיכה משנה לשנה, גדלה ומספרת לך מה היה ואיך וכמה אתה חסר. השנה חגגנו שמחה גדולה, את החתונה שלי. יש בי תחושת פספוס עצומה, שנעם שלי השותף שלי לחיים ואתה לא זכיתם להכיר האחד את השני.

אז אני מספרת גם לו ולכל מי ששומע, איזה אח היית, בן, חבר ואדם.

ברגעים שלפני החתונה, המחשבה לצעוד לחופה שאתה לא שם הייתה קשה.

אבל אני יודעת שהיית איתי, אתנו. כי כמו שאמרנו בחרנו בחיים.

אמנם החור מתעצם, הגעגוע, הכאב והחוסר שלך בכל הרגעים הללו אבל אנחנו ממשיכים. כשהחלטנו לקרוא למפגש לציון 20 שנה בלעדיך - "בחרתי בחיים", זה התחבר, פשוט היה נכון כי זה מי שאתה בשבילנו ובשבילי - סמל לחיים.

אתה ממשיך לחיות דרכנו, בחיורך שלך שכל כך דומה לחיורך של אבא,

בקשר שלי ושל טלי, אתה תמיד בינינו ובכל אחד שדיבר כאן ויושב כאן היום.

בלעדיך, אבל אתך תמיד, ממשיכים כמו שאתה היית רוצה.

שלך אוהבת וכל כך מתגעגעת אחותך הקטנה, שני.

שני בן שם

אחותו של קובי ז"ל

קינת האב

בן היה לי, שלו חיור קל וכובש.
חבריו ליחידה הזכירו את חיוכו השובה.
בן היה לי, שהוא גבוה, תמיר, חזק ואיתן.
בבית ספרו בן זה הטיף לערכים. היה תאב חיים וסקרן.
בני לא בא יותר הביתה ולא יבוא.
אני זוכר את נסיעתו האחרונה ברכבי לדרכו האחרונה למחנה היציאה שבצפון.
החלפנו מידע והוא הפתיע אותי לגבי תוכניותיו לעתיד.
אהבתי להמתין ברכבי עד לבוא האוטובוס, כדי לקחתו, כמי שרוצה לספוג כמה
שיותר את מראהו, הוי כמה אהבתי!

אהבתי לשבת ולהתבונן בו באכילתו, בקריאתו ומשראה אותי העיר לי חדל. מאז
הייתי מגניב מבטים לעברו. אהבתי את צדודית פניו הזוהרים.
בשנתו הייתי בא לחדרו מלטף את ראשו קלות, פן יתעורר ואתפס בחולשתי.
ימי השישי, היו הימים לצהלה של בית, הכל צוחקים, הכל שמחים, הכל צוהלים.
האם עם בוקר התעוררה ואמרה היום מגיע מיכה שלנו.
משעות הבוקר המתינה האם והגניבה מבטים החוצה לראות את בנה.
משראתה את בנה שמעתי את קול הצהלה המוכר. התכונה לבן היקיר לנו מילאה
את כל הבית.

ביום בו נפל בני באסון כה נורא, האסון שלא היה צריך להיות, במחדל כה נורא,
קדרו המאורות חדלה הצהלה ובאה הקדרות, היגון והתנוגה.

הימים עוברים ובני לא בא, הוא חסר לי נורא. היו ימים זעקתי נורא.
כך רציתי לזעוק ולזעוק גם בנסיעותיי כשהחלונות אטומים.

ממאן אני להסכין לגזרה שבני לא בא עוד. אני רוצה אותו נורא.
הוא קיים איתי, הולך איתי, את דמותו אני רואה בהליכתו בנסיעותיי.
הוא יושב איתי מדבר איתי, הוא מקניט אותי ואני צוחק.
בני איתי, יהיה איתי וילווה אותי, הוא לא הלך - הוא איתי.

עלומיו נקטעו באיבם, כאשר הוא בדרכו למשימה צבאית, כך נכתב על כרית השיש הקרה.

אבל הדברים אמורים היו להיות אחרת. כך נמוגה שמחה וצהלת חיים. בני שאותו אני אוהב, שגעועי אליו מנקרים וכואבים ואני אוהב את הכאב, אני חש בכאב את בני, הוא איתי.

בשעות בדידות וחשיכה, כשהקדרות אופפת את הנשמה והעיניים זולגות דמעות אני הוזה שהוא איתי, יחד נוסעים, מדברים, כשאני רוצה לדובבו והוא כהרגלו עוצר בעדי.

אני רואה את תוכניותיו מתממשות. שמח איתו ואני איתו, לא מש ממנו, אני איתו. העלטה עשתה את שלה, עיני נעצמות.

למחרת בבוקר קמתי למציאות האכזרית, בני לא יבוא ואותה תוגה וצער ילוו אותי, כאשר אני כועס וזועם על מות בני מכשל נורא.

בנינו אלו יצירות החיים, אלו יצירות טבע נפלאות יצירות לא דוממות, אלו יצירות נושמות, שרוח החיים נושף בצחוקים, בחשיכה, באימרות, בפנים הקורנות יופי נפשי. יופי יצירת הבריאה.

יצירות יפות של הבריאה לא יבואו עוד, יהיו איתנו לעד.

יעקב גוטליב

אבא של מיכה ז"ל

ריחות

ראה ריח בני כריח השדה (בראשית כ"ז)

ריח האדמה אחרי הגשם הראשון,
 ריח הולם של פריחת הלימון.
 ריח עורו הנעים של תינוק,
 ריח שניצל בטגון עמק.
 ריח של חדש ברכב,
 ריח הזעתר בנגב.
 ריח של בשם אשה,
 ריח גוף של אהוב או אהובה.
 ריח שער אחרי מקלחת רעננה,
 ריח משכר של שושנה.
 ריח של מרחב דשא קצור,
 ריח של ספר (ושל הספור).
 ריח שוקולד עם מלוי קרם בטעם תות,
 ריח של עוגת שחיתות.
 ריח אפטר-שייב אחרי הגליח,
 ריח מתוק של קנוח.
 ריח נזיד על גבי פתיליה,
 ריח נסור עצים בנגריה.
 ריח אדמה תחוהה,
 ריח היסמין בסוף חנכה.
 ריח של טוש (לא נעים לומר),

וגם ריח של דלק, אם כבר.
 ריח מכתב ישן מאי שם,
 ריח של זכרון-ילדות ישן נושן.
 ריח יערת הדבש,
 ריח הבטון בישוב חדש.
 ריח גלידת שוקולד מתוקה,
 ריח של גפרור אחרי ההדלקה.
 ריח של שדה חטה רחב ידיים,
 ריח מנטה הפותח את הנחיריים.
 ריח של יער ארנים,
 ריח אבק השרפה לאחר ירי תותחנים.
 ריח של הבשם האחרון שהשתמש,
 ריח של המדים שלחמו תחת אש.
 ריח המרק שאהב במיוחד,
 ריח של ה"נס" ששתה אחי בקר אחד.
 הריח שנשמר מאז על כמתתו,
 וריח הנענע הטרי אשר על קברו.

אסף זינר

אח של יאיר ז"ל

ש ב ר

כשראיתי לראשונה את שמך החרוט על אבן, שם במעלה הגבעה ביעד חולדה, באתר של חיל ההנדסה, לא יכולתי לכבוש את הכאב והבכי. זו הייתה הפעם הראשונה שבכיתי בכי תמרורים מאז לכתך מאתנו.

שתי מילים על קיר הזיכרון: **בר רהב**.

חשתי אבודה כשעמדתי ליד הקיר. רציתי לגעת, לחוש. רציתי שמשהו ממך יגע בי.

אבל האבן הייתה קרה וכל כך רחוקה מהבית.

ובתום הטקס, נשארתי שם על הקיר. חשוף לשמש, לגשם, עוד שם ברשימה הארוכה של הנופלים.

בינתיים עברה כמעט שנה. כמה פעמים החלטתי לנסוע אליך, אתה שעל הקיר. רחוק מהבית.

רציתי להביא לך פרח, להיות אתך ולו לכמה רגעים.

והנה הבוקר, מימשי את ההחלטה ובאתי אליך. רצתי במעלה המדרגות המובילות לקיר,

כאילו לא אספיק להגיע בזמן.

שתי המילים שאומרות הכל בשבילי, קיבלו את פני. כלום לא קרה שם. הזמן עמד מלכת ואני

נוגעת באבן, מלטפת את שמך ונשברת. התמונות חוזרות

אלי - הנה פה הצטלמנו, פה ישבנו לאכול, פה קבלת "מצטיין פלוגתי" ופה הייתי כה גאה

בך, החייל הפרטי שלי, יפה-התואר. והדמעות זולגות, ואני שומעת את עצמי בוכה בקול רם.

נותנת דרור לעצב שהיה כלוא בי.

הבאתי לך פרח, ילד שלי. המעט שאני יכולה לעשות בשבילך.

מתיישבת על המדרגות. מנסה לאסוף את השברים. דרך ארוכה לפני בנסיעה הביתה.

איך קמים? נדמה כי כל עולמי כאן, ליד האבן עם שתי המילים.

עוברות כמה דקות ארוכות. אני יודעת שעלי להפרד. מביטה שוב בשתי המילים מבעד

לדמעות וקמה.

שותקת בדרך הביתה. איך אפשר להסביר למי שלא חווה שכול, מה אני חשה כעת.

עוצמת עיניים מנסה לחזור לעצמי

מתעשתת. צריך להמשיך, אין לי לאן לברוח.

אוזרת כוחות, מנגבת עיניים ומנקה את המשקפיים.

כבר כמעט בבית. עייפה. נפשית.

עוד קצת כבר לילה, מחר יום חדש.

יהודית בנימין

סבתא של בר רהב ז"ל

שוקי בנו היקר

הנה עברו 5 שנים מיום רציחתך, חיינו ועולמנו השתנו והתהפכו ללא היכר. השמחה נעלמה מאיתנו, בהתחלה התכנסנו יותר בבתינו והתרחקנו מזרים וקרובים. כל הזמן חשבנו איך יכולנו למנוע את האסון אבל כאנשים שמאמינים חשבנו שזאת גזרה משמים.

מנגד, אתה שוקי היית שמח ומרוצה מהאנשים ממקום שרותך, היו ביניכם יחסי הבנה ופרגון, והיה לך עניין וסיפוק לשרת שם.

שוקי, תדע לך שלאמך ולי היו נקיפות מצפון ורגשי אשמה שלך קרה האסון ולא לנו. אתה רק התחלת בחייך, עמדת להינשא ולפתוח פרק חדש בחייך, לצערנו הגורל רצה אחרת ואתה נפרדת מהעולם בעודך צעיר, הותרת עולם חדש שציפה לך, וחיים מעניינים ומאושרים. גם אנו חיכינו וקיוונו שייולד לך בן ותשקיע בו את כל אהבתך כמו שאהבת את אחייניך הקטנים.

שוקי, עכשיו ביתר שאת אנו מרגישים שהיית צדיק ומלאך בינינו, היית איש פשרות, לא אהבת ריב ומדון, ויתרת תמיד לטובת חברים, עזרת בכל דבר לאנשים ולבני המשפחה. שוקי, זכור לנו המקרה שהבאת פעם ניידת ולקחת את הילדים לנסיעה, כמה אושר גרמת להם לראות את האורות המהבהבים ולנסוע בניידת.

הם היו כל כך שמחים ומאושרים.

שוקי, היית אדם כה צנוע, טוב לב, אוהב את הבריות וכמובן אהבת מאד מוסיקה ושירים ישראלים ויעידו על כך מאות הדיסקים והאלבומים שנותרו מיותמים בחדרך. אהבת תיאטרון ולקחת חלק בחוג למשחק.

לא נשכח שאהבת הומור וצחוק, צילומים והסרטות שהשארת לנו למזכרת מצחיקה ועצובה.

שוקי, אתה חסר לנו בכל, אתה אתנו בליבנו תמיד וקשה לנו לחיות בלעדיך. נקווה שטוב לך שם בגן עדן.

נבקשך רק להשפיע לטובה על משפחתך ועל גיא אחייניך האהוב, שיסיים את שירותו הצבאי בשלום ועל כל האנשים הטובים שניחמונו במותך.

שמור על כל עם ישראל שיהיו בריאים ושלא נדע עוד מלחמות.

יוסף סופר

אבא של יהושע שוקי ז"ל

נְשֵׁי אִישִׁי

רָגַע אִישִׁי שֶׁל נְשֵׁי
קָלִיעַ חֲלוּל מִנַּח עַל הַשֶּׁבִיל
כָּאֵלוֹ הוֹתִיר רִיחַ אֲבֵק שְׂרָפָה
מִמַּטַּח יְרִי כְּבוֹד שֶׁחֲלַף כְּלִיל

רָגַע אִישִׁי שֶׁל נְשֵׁי
וְהוּא אִינוֹ רַק טַל וְאֲנִי
מְסִיטָה אֶת רֵאשִׁי וּמַגְלָה
הַשּׁוּרָה הַשְּׁלֵמָה

דְּמָעָה גְּדוֹלָה אֶת הַשֵּׁם
הַחֲקוּק בְּסֻלַּע מְרִטִּיבָה
וְאִינִי מְצַלִּיחָה לְהוֹצִיא הֶגְהָה
הַסּ. דְּמָמָה.

רָגַע אִישִׁי שֶׁל נְשֵׁי
פּוֹסְעֵת אֶל עֵבֶר הַחֲלָקָה
בְּמִשְׁקָפִי שֶׁמֶשׁ שְׁעוּטִים אֶת
מָה שֶׁלִּפְנֵי נִגְלָה

מְרַכְּינָה אֶת רֵאשִׁי,
רוֹצָה לְהִיּוֹת לְחוּד עִם אַחִי
אֲךָ קוֹלָה שֶׁל אִשָּׁה בּוֹכָה
בְּבֵית הָעֵלְמִין מִפָּר אֶת הַדְּמָמָה

לבקר את טל בבית העלמין מתגלה עבורי כאתגר כל פעם מחדש. הביקור מזמין אותי להישיר מבט אל המציאות כפי שהיא - אותנטית, חשופה ואישית. דווקא בשעת דמדומים, כאשר מגיעה השקיעה שמבשרת על כניסת השבת והנרות מאירים את חלונות הבתים, אני בבית העלמין לבדי, מתכנסת בכאבי. כשהגעתי היום, נוכחתי לראות בעיניי כיצד שורת הקברים שהתחיל טל - עתה שלמה. לפניי בשורה, ארבע מצבות, ארבעה שמות, פנים ודמויות. **ארבעה עולמות שלא עוד.**

חן שגב

אחותו של טל שגב ז"ל

שנים של הפלגה ללא מפרש

שנים של הפלגה ללא מפרש,
שנים של אין - בן, ואין מפקד בספינה,
שנים של שיט ללא הכונה ושליטה,
כספינה המתנפצת אל מול שרטון.

שיט של ספינה ללא מפקד והגאי,
ספינה ללא נוט וללא ימאי,
מטלטלת בים ללא מטרה ומקום עגינה.
ספינה ללא משוטטים, מפרש וכוח הנעה.

הוי, אסף היקר !!! אתה, המפקד שהיית,
המפרש והכוח המניע של המשפחה.
עם נפילתה, ההגה נשבר, המפרש - נקרע,
והמשוטטים, נפלו ונשטפו בים הסערה.

ים התכלת, שנה פניו לים של עופרת,
הים השקט הפך לסערה ומערבלת,
השמים הכחלים, השתנו לשמים קודרים,
והתכלת התחלפה לשמי זלעפות שחרים.

והלב אסף! הלב ששמח בחדות החיים,
נשבר לרסיסים, בלי אחוי השברים,
ובליל, ללכת לישן בלב בוכה ודואב,
ולקום בבקר - ללא שמחה ומלא כאב.

והספינה ממשיכה על פני הים, ללא מטרה,
והמשפחה, המשיכה בכאב ומרה,
והשמים התקשו מקדרות להתבהר
ואחרי שנים של מציאות עגומה,

הספינה נשלטת וממשיכה,
והמשפחה מתנהלת בבטחה,
והשמים מתחילים להתבהר.
וזכרך אסף, וזכרוך לעד ישמר.

אמנון ארז

אבא מאמץ של אסף אסולין ז"ל

* * *

תְּמוֹנוֹתֶיךָ תְּלִיזוֹת עַל הַקִּיר,
מִנְחוֹת עַל שֶׁלֶחַן הָעֲבוֹדָה,
חֲרוּטוֹת בְּלִבִּי הַמְּנַקֵּב כְּכַבֵּרָה.
אַתָּה מְחַיֶּה אֶל נִשְׁמָתִי
הָאֲמָנָם תֵּר אֶתָּה אַחַר מִבְּטִי?

תְּמוֹנוֹתֶךָ מוֹסִיפָה לְחַיֶּה,
וְאַתָּה לֹא עוֹנָה כִּי אֵין תְּשׁוּבָה,
אֵין פְּתָרוֹן.
נוֹתֵר רַק הַזְכָּרוֹן.

מֵאֵז מוֹתֶךָ שְׁנִינוּ כְּגוֹיף אֶחָד
פּוֹסְעִים עַל פְּנֵי הָאֲדָמָה
שֶׁהִיא לֹא שֵׁם וְלֹא כָּאֵן,
הַמְּשַׁמְעוֹת אֲבָדָה לְמַמַּד הַזְּמַן.

חִיוֹכֶךָ אֵלַי מִבֵּיט מִן הַתְּמוֹנָה
אֶל נִשְׁמָתִי - תְּהוֹם פְּעוֹרָה.

נִשְׁמָתִי תְּהוֹם פְּעוֹרָה,
עֲנֵנֶת עֶצֶב שְׁחָרָה.
אֵין מְנוּחַ וְאֵין מְנַחֵם
עַל אֲבָדוֹן הַבֵּן

בְּנֵי שְׁלִי, פָּאֵר הַיְצִירָה
לְמָה כָּל זֹאת אֲרַע?

אֲסִתִּי טַל
אֲמָא שֶׁל עֲמֵרִי ז"ל

תְּקוֹת אָב

דָּקל בְּנֵי יֶקֶר הַנֶּפֶשׁ, קֶצֶרָה הִירֵעָה מְלֵהֲבִיעַ הַפָּאב
כִּיצַד חֲמֶשׁ-עֶשְׂרֵה שָׁנִים חָלְפוּ וְהַלֵּב אֵינְנוּ שְׁלוֹ
חֲמֶשׁ-עֶשְׂרֵה שָׁנִים שֶׁל כְּסוּפִים, זְכָרוֹנוֹת וְגַעְגּוּעִים
חֲמֶשׁ-עֶשְׂרֵה שָׁנִים שֶׁל חֲלוֹמוֹת הַהוֹלָכִים וּבָאִים.

אֵיךְ חוֹלְפוֹת הַשָּׁנִים וְאֵינֶן. שָׁנָה אַחַר שָׁנָה בֵּן
אֲתָה נִשְׁאָר צָעִיר לְנֶצַח וְאֲנוּכִי פֶה מְזַדְקֵן
הַדְּמָעוֹת זוֹלְגוֹת מֵעֵינַי כְּמוֹ מִפֶּל אֶל תַּחֲתִית הַשָּׂאוֹל
הַנֶּתֶר עַל דְּמוּתְךָ אֲרָצָה כְּזֶרֶם הַשּׁוֹטֵף אֶת הַמְּשֻׁעוֹל.

רַבִּים הֵם הַיָּמִים שֶׁלֹּא נִשְׁכַּחִים, מְלֵאִים בְּכַמִּיָּהָ אֵלֶיךָ
כִּי עִמָּךְ בַּלֵּב רוֹבֵץ הָעֶצֶב לֹלֵא מֵרָאָה פָּנֶיךָ
אֵיךְ הַדֶּרֶךְ יֶקֶרִי לַחֲשֹׁב וּלְהַבִּין אֶת גְּדֹל הַפָּאב
וְלוֹמַר לְךָ שׁוֹב עַד כְּמָה בְּנֵי אוֹתְךָ אֲנִי אוֹהֵב.

נוֹתַרְנוּ בְּלַעֲדֶיךָ דָּקֵל, אֵינֶךָ עִמָּנוּ כְּבָר רַבּוֹת בַּשָּׁנִים
אוֹלֵי חֲשַׁבְתָּ לַחֲזוֹר אֵיךְ שֵׁם לְמַעַלָּה לֹא נוֹתַנִּים
כְּשֶׁאֲדַע אֵי פַעַם שֶׁתּוֹכֵל לָשׁוּב כְּמוֹ חֲלוֹם בְּמַפְתִּיעַ
אָבוֹא אֶל קִבְרְךָ יוֹם אַחַר יוֹם בְּחֻשָׁאֵי עַד שֶׁתּוֹפִיעַ.

אֲחַבְּבֶךָ אֲזַ בְּעַז זְרוּעוֹתַי וְלֹא אֶעֱזָבְךָ וְלוֹ לָרְגַע
עַד אֲשֶׁר יִתַּשׁ כּוֹחִי, כְּשֶׁעֲלֶיךָ אֵין שׁוֹם מִכָּה וּפְגַע
אוֹלָם יִדַע אֲדַע שֶׁזֶּוּ רַק אֲשֻׁלֶּיָּה בְּתוֹחֶלֶת הַיָּקוּם
שֶׁהֵרִי לֹא יִתְכַן לְעוֹלָם שְׂאִישׁ לַחַיִּי יַעֲלֶה וַיָּקוּם.

כְּמוֹ שֶׁמֶשׁ בְּיוֹם בְּהִיר זֹרַחַת וּבִלְיָלָה כּוֹכָבִים
אֲתָה עֵדִין מִטָּה יֶקֶרִי וְאוֹתִי כְּעַל אֲשׁ סוֹבָבִים
אֲצַפֶּה לְךָ בַּלֵּב חֲדוּר אֲמוּנָה וּלְקוֹוֹת לְתִקְוֹת אָב
כִּי אֲבָדָה לִי הַדֶּרֶךְ וְכִלָּה בְּנֵי לְהַמְתִּין פֶּה לְשׁוֹא.

עִמְרָם מִנַּחֵם
אֲבֵא שֶׁל דָּקֵל ז"ל

